

From: Magnus Ödman <Magnus.Odman@jur.uu.se>
Sent: den 29 december 2017 13:24
To: Ku Registrator
Cc: Registrator
Subject: Redovisning av två utredningsuppdrag Ku2017/01391/DISK
Ku2017/01390/DISK UFV 2017/1553 UFV 2017/1056
Attachments: Beslut fördragskonform tolkning.pdf; Rapport Fördragskonform tolkning
20171228.docx; Rapport Fördragskonform tolkning 20171228.pdf; Beslut
EU stadgan.pdf; EU stadgan rapport final 29 december.docx; EU stadgan
rapport final 29 december.pdf

Hej!

Bifogat finns Uppsala universitet, Juridiska fakultetens beslut respektive rapporter beträffande två utredningsuppdrag.

Med vänlig hälsning
Magnus Ödman

UPPSALA
UNIVERSITET

Magnus Ödman
Bitr. kanslichef
Utbildningsledare

Kansliet för humaniora och
Samhällsvetenskap

Box 256
SE-751 05 Uppsala

Besöksadress:
S:t Olofsgatan 10B

Telefon
0701679142:

www.uu.se

Magnus.Odman@uadm.uu.se

1(1)

Beslut

2017-12-29 UFV 2017/1056

KU2017/01390/DISK

Kulturdepartementet

Uppdrag till Uppsala universitet att kartlägga myndigheters tillämpning av principen om fördragskonform tolkning i förhållande till Sveriges konventionsåtaganden om mänskliga rättigheter

Uppsala universitet, Juridiska fakulteten har fått i uppdrag att genomföra rubricerade utredning. Medel om 500 000 kr har ställts till fakultetens förfogande. Dessa medel, som använts för lönekostnader, har vid tidigare tillfälle rekvirerats från Kammarkollegiet. Utredningen har genomförts av en arbetsgrupp bestående av professor Jane Reichel, universitetslektor Patrik Bremdal och universitetslektor Maria Grahn Farley. Arbetsgruppens utredning avlämnas härmed som redovisning av slutfört uppdrag.

Beslut i detta ärende har fattats på delegation av fakultetsnämndens ordförande dekanus Mattias Dahlberg efter föredragning av utbildningsledare Magnus Ödman.

Mattias Dahlberg

Magnus Ödman

Principen om fördragskonform tolkning förhållande till Sveriges konventionsåtaganden om mänskliga rättigheter

Patrik Bremdal, Maria Grahn Farley och Jane Reichel

1. Inledning

Uppsala universitet har fått i uppdrag att kartlägga domstolar och myndigheters tillämpning av principen om fördragskonform tolkning i förhållande till Sveriges konventionsåtaganden om mänskliga rättigheter. I uppdraget ingår att ge en beskrivning av principen om fördragskonform tolkning, samt att redovisa följande:

- Om, i vilka fall och hur principen om fördragskonform tolkning tillämpas i domstolsavgöranden och förvaltningsbeslut,
- Om, i vilka fall och hur principen om fördragskonform tolkning beaktas på andra sätt i myndigheters verksamhet,
- En analys av eventuella orsaker till att principen om fördragskonform tolkning tillämpas i högre eller mindre grad, eller inte alls, samt
- En analys av inom vilka rättsområden som principen fördragskonform tolkning har särskild betydelse för att säkerställa full respekt för Sveriges konventionsåtaganden om mänskliga rättigheter.

De traktat som undersöks är (nedan MR-traktaten):

- 1) Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter
- 2) Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
- 3) Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering
- 4) Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor
- 5) Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning
- 6) Konvention om barnets rättigheter
- 7) Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- 8) Europarådets konvention om nationella minoriteter, om landsdels- eller minoritetsspråk
- 9) Istanbulkonventionen
- 10) Europeiska sociala stadgan
- 11) Relevanta ILO-konventioner – ILO konventionerna kommer att presenteras separat.

I uppdraget ingår att bidra till Sveriges genomförande av Agenda 2030. Uppdraget har genomförts i dialog med Länsstyrelserna och Domstolsverket. Kontakter har även tagits med Sveriges kommuner och landsting.

Inledningsvis ges ett sammanfattande svar på frågorna (avsnitt 1), varefter begreppet fördragskonform tolkning såsom det används i domstolspraxis, förarbeten och doktrin introduceras (avsnitt 2). Därefter presenteras utredning om domstolar (avsnitt 3) respektive

myndigheter (avsnitt 4) tillämpning av principen. Avslutningsvis ges rekommendationer inför Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Vid författandet av rapporten har Maria Grahn-Farley ansvarat för avsnitt 2 och 3 och Patrik Bremdal för avsnitt 4. Författarna ansvarar gemensamt för rapporten i dess helhet.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Sammanfattning.....	3
3. Begreppet fördragskonform tolkning – i domstolspraxis, förarbeten och doktrin	5
4. Domstolarna och principen om fördragskonform tolkning	10
5. Myndigheterna och principen om fördragskonform tolkning	16
6. Rekommendationer inför Agenda 2030.....	25
Bilaga 1	26
Bilaga 2	61

2. Sammanfattning

Fördragskonform tolkning

Begreppet fördragskonform tolkning är ett sätt för rättstillämparen att lösa en misstänkt normkonflikt mellan ett traktat eller fördrag och en rättsregel. Vid en tillämpning av principen ges rättsregeln tolkningsvis en sådan innebörd att den i högre utsträckning överensstämmer med traktatet eller fördraget. För det fall en verklig normkonflikt konstateras, får konflikten lösas inom ramarna för konkret lagprövning. I Högsta domstolens och Högsta förvaltningsdomstolens praxis förekommer begreppet fördragskonform tolkning enbart i europarättslig tillämpning. I doktrin och förarbeten förekommer att begreppet fördragskonform tolkning även används i en vidare mening, dvs. i förhållandet till andra traktat än de europarättsliga.

I svensk praxis har vidare utvecklats en metod för fördragskonform tolkning, som tillämpas av domstolar även utan att begreppet fördragskonform tolkning uttryckligen anges. I denna utredning delas metoden upp i en stark och en svag fördragskonform tolkning. Den starka fördragskonforma tolkningen är förbehållen europarätten och den svaga fördragskonforma tolkningen används på övriga internationella traktat, liksom i vissa fall inom europarätten.

En stark fördragskonform tolkningsmetod innebär att domstolen har en skyldighet att, vid en misstänkt normkonflikt mellan den svenska rätten och den europarätten, tolka den svenska rätten i möjligaste mån konformt med europarätten. Det finns med andra ord en europarättsligt grundad skyldighet för domstolen att tolka den svenska rätten i enlighet med den starka fördragskonforma tolkningen..

Svag fördragskonform tolkning som används på de traktat som studerats i studien är en tolkningsmetod som innebär att det står domstolen fritt att använda metoden i ett val mellan olika tolkningsmetoder för att fördjupa förståelsen av en specifik svensk rättsregel. Det handlar med andra ord inte om att undvika en verklig normkonflikt genom att flytta den materiella svenska rätten genom fördragskonform tolkning närmare den internationella rätten, utan att med hjälp av internationella traktat tolka den svenska rättens innebörd.

Tillämpningen av principen av fördragskonform tolkning i domstolsavgöranden, myndighetsbeslut och annan myndighetsverksamhet

Undersökningen har bedrivits i två delar, en avseende domstolsavgöranden och en avseende myndighetsbeslut. Studien av domstolsavgöranden innefattar totalt 263 rättsfall från Högsta domstolen, Hovrätterna, Högsta förvaltningsdomstolen, Kammarrätterna, Mark och miljööverdomstolen, Migrationsöverdomstolen och Arbetsdomstolen. Slutsatsen är att en uttrycklig tillämpning av begreppet fördragskonform tolkning är förbehållen europarätten. På samma sätt är en stark fördragskonform tolkning som regel förbehållen europarätten. Däremot används svag fördragskonform tolkning på folkrättsliga traktat men i en begränsad utsträckning. Det traktat som skiljer sig från andra traktat i genomslag vid rättstillämpningen är FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) som i betydligt högre grad än något av de andra traktaten används vid svag fördragskonform tolkning. Arbetsdomstolen skiljer sig från de andra högsta instanserna genom att domstolen i sin senaste praxis inte i

samma utsträckning som övriga domstolar upprätthåller en tydlig distinktion mellan europarätten och övrig folkrätt vid tillämpningen av fördragskonform tolkning.

En liknande bild visar sig i studien av myndigheternas beslutsfattande verksamhet. I undersökningen ingår flera olika typer av material, dels verksamhetsövergripande såsom instruktion, regleringsbrev och årsredovisning, dels ämnesspecifika såsom rutiner, policys, handlägningsstöd och rättsligt stöd. Dessutom har beslut i enskilda fall granskats för att undersöka om fördragskonform tolkning är en del av beslutsfattandet.

Inom ramen för myndigheternas beslutsfattande verksamhet finns inte några inslag av fördragskonform tolkning. Det är svensk rätt som är utgångspunkten och som den materiella prövningen sker mot. Även om internationella regelverk kan nämnas i reciten till besluten är det ingenting som direkt påverkar prövningen eller synen på den svenska rättsregeln. Det handlar snarare om att ge en bakgrund till den svenska rättsregeln.

Däremot går det att se spår av den svaga versionen av fördragskonform tolkning i utformningen av myndigheters verksamhet och olika rutiner och policys. Myndigheterna anpassar sin verksamhet till att bedrivas i ljuset av mänskliga rättigheter i allmänhet och i vissa fall med direkt hänvisning till internationella överenskommelser. Barnkonventionen har en särställning och dess regelverk påverkar direkt verksamhetens utformning och hänvisas regelbundet till i styrdokumentet.

Orsaker till den begränsade tillämpningen av principen om fördragskonform tolkning

Orsaken till att folkrättsliga traktat sällan finns nämnda i rättstillämpningen eller i myndigheternas beslutsfattande verksamhet, liksom att stark fördragskonform tolkning inte används utanför europarätten, är att Sverige har ett dualistiskt system där den internationella rätten måste införlivas i den svenska rätten innan den kan tillämpas i domstol eller myndighet. När det kommer till europarätten finns rättsliga mekanismer som gör det möjligt att följa ett imperativ till stark fördragskonform tolkning. Europakonventionen har inkorporerats i svensk rätt, samt tillerkänts en särskild status i regeringsformen (RF) 2 kap. 19 §. EU-rättens tillämpning i svensk rätt följer EU-rättens doktrin om direkt effekt och företräde, samt den fördragsfästa principen om lojalt samarbete (artikel 4.3 fördraget om den Europeiska unionen, EUF). Europakonventionen Det finns inte någon sådan mekanism för de MR-traktat som studerats i den här undersökningen. Av tradition transformerar svensk rätt internationella mänskliga rättighetstraktat (undantaget är Europakonventionen). Transformeringen betyder att det folkrättsliga åtagandet beaktas i lagstiftningsögonblicket genom att den svenska lagen utformas i enhetlighet med folkrättens förpliktelser, vilket avspeglas i förarbeten i svensk rätt. Det här är varför domstolar och myndigheter i rättstillämpningsögonblicket tillämpar svensk rätt när de även tillämpar ett folkrättsligt åtagande, eftersom det folkrättsliga åtagandet redan är beaktat i den svenska rätten. Det är därför man tydligast kan finna den folkrättsliga påverkan på den svenska rätten i förarbeten.

Andra förklaringar till att folkrätten inte är mer närvarande i myndigheternas verksamhet är att det saknas folkrättslig kompetens, att det saknas vana att hantera den internationella rätten och att det saknas tydlig styrning och tydliga signaler från riksdag och regering kring om och hur myndigheterna ska förhålla sig till Sveriges internationella åtagande.

Rättsområden där principen fördragskonform tolkning har särskild betydelse

Barnkonventionen utmärker sig som ett traktat som oftare tolkas enligt svag fördragskonform tolkning än andra traktat.

3. Begreppet fördragskonform tolkning – i domstolspraxis, förarbeten och doktrin

Begreppet fördragskonform tolkning i domstolspraxis

I svensk domstolspraxis förekommer begreppet "fördragskonform tolkning" som en del av domstolens motivering enbart i samband med Europakonventionen och EU-rätten. Även om begreppet fördragskonform tolkning således tillhör europarättens domän, återfinns i praxis en fördragskonform tolkningsmetod som tillämpas inom ett vidare område än europarätten. Det går att utskilja två varianter av fördragskonform tolkningsmetod i praxis, stark fördragskonform tolkning respektive svag fördragskonform tolkning.

Stark fördragskonform tolkning är imperativt frammanad av den europeiska rätten vid misstanke om en normkonflikt mellan den svenska rätten och europarätten. Stark fördragskonform tolkning har som syfte att vid en misstänkt normkonflikt anpassa och flytta den svenska rätten så att en direkt normkonflikt med europarätten undviks. Den svenska rättsregeln förflyttas och förändras genom stark fördragskonform tolkning tills normharmoni uppstår.

Presumtionen om normharmoni mellan den svenska rätten och europarätten etablerar en undersökningsplikt vilket innebär att man vid misstänkt normkonflikt måste undersöka om konflikten är verklig. Det är främst två omständigheter som föranleder en stark fördragskonform tolkning. Den första är inkorporeringen av Europakonventionen i svensk lag¹ samt den särskilda ställning som konventionen getts i 2 kap. 19 § RF, vari anges att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen. Genom 11 kap. 14 § RF och 12 kap. 10 § RF ges domstolar respektive myndigheter ett mandat att i särskilda fall pröva om svenska föreskrifter är förenliga med konventionen (konkret lagprövning). Den andra är EU-rättens doktrin om direkt effekt, företräde och principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 EUF.

Svag fördragskonform tolkning används inte för att lösa en normkonflikt utan för att bättre förstå en rättsregels innebörd. Svag fördragskonform tolkning är inte imperativt frammanad av Europakonventionen eller EU-rätten utan utgör ett av många alternativa tolkningsverktyg till domstolens förfogande i dess tolkning av den svenska rätten. Det är upp till domstolen att välja att använda sig av svag fördragskonform tolkning eller ej. Svag fördragskonform tolkning är ett sätt att använda sig av folkrätten för att belysa en svensk rättsregels betydelse. Därav uttrycket att tolka en rättsregel "i ljuset av" ett folkrättsligt åtagande. Det är möjligt eftersom det föreligger en presumtion vid tolkningen av en svensk rättsregel att

¹ Lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

det folkrättsliga åtagandet överensstämmer med svensk rätt. Presumtionen följer av att behovet av ändringar i svensk lag (transformering) övervägs i samband med Sveriges anslutning till folkrättsliga traktat; sker ingen ändring beror det på att svensk rätt bedömts vara i överensstämmelse med åtagandet.

Skillnaden mellan inkorporering och transformering ligger just i de två sätten dualismen kommer till uttryck. Med inkorporering är det traktatstexten som ger uttryck för det folkrättsliga åtagandet och genom transformering är det den svenska rättsregeln som reflekterar det folkrättsliga åtagandet. Undantaget till den traditionella transformeringen är Europakonventionen, som är inkorporerad i den svenska rätten. Europakonventionen har även tilldelats ett utökat skydd genom 2 kap. 19 § RF. Förbudet mot att stifta svensk lag som står i strid med 2 kap. 19 § RF visar fortfarande på huvudregeln att det är lagstiftaren som ska upprätthålla de internationella åtagandena. Det är just inkorporeringen av Europakonventionen i kombination med 2 kap. 19 § RF som skapar det imperativa momentet och föranleder en stark fördragskonform tolkning av Europakonventionen. Ett incitament som ytterligare förstärks genom EU-rättens relation till Europakonventionen; dels utgör konventionen en allmän rättsprincip i EU-rätten enligt artikel 6.3 EUF, dels har konventionen tilldelats en o i en särskild ställning i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (rättighetsstadgan), enligt dess artikel 52.3 och 53.

Fördragskonform tolkning i förarbeten

I förarbeten till svenska lagar som genomför eller i övrigt berör MR-åtaganden upprätthålls inte samma distinktion europarätten och den allmänna folkrätten som görs i praxis. Förarbeten behandlar stundtals Europakonventionen som ett vanligt folkrättsligt traktat. Detta utan att alltid beakta dess ställning som svensk lag som getts en särskild status genom 2 kap. 19 § RF. Inte heller har dess europarättsliga status som allmän rättsprincip i artikel 6.3 EUF och rättighetsstadgan alltid beaktats. Det skapar förvirring att i förarbeten inkludera Europakonventionen i den allmänna folkrätten utan att beakta dess särställning inom svensk rätt.

Ett exempel på ett förarbete som lämnar det öppet för tolkning huruvida man hänvisar till mänskliga rättighetstraktat i allmänhet eller enbart till Europakonventionen finns i inkorporeringspropositionen (prop. 1993/94:117), i samband med HD:s yttrande:

”att konventionen om mänskliga rättigheter, även om den i den inhemska laghierarkin inte har högre rang än vanlig lag, ändå bör på grund av sin speciella karaktär ges en särskild vikt i fall av konflikt med inhemska lagbestämmelser.”²

Det är bara Europakonventionen som kan menas med ”inhemska laghierarkin.” Förvirring uppstår när propositionen inkluderar internationella överenskommelser i allmänhet:

”Det synsätt som Högsta domstolens ledamöter har anlagt kan också sägas ansluta till principen om fördragskonform tolkning, även om den principen gäller i förhållande till internationella överenskommelser i allmänhet.”

² Prop. 1993/94:117, s. 38.

Man får tolka det här som att fördragskonform tolkning omfattar folkrättsliga traktat i allmänhet. Den här tvetydigheten fortsätter genom fler förarbeten. Exempelvis, *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80) där man i samband med 2 kap. 19 § RF (tidigare 2 kap. 23 § RF) skriver:

”Ett tredje exempel rör frågor som har samband med Sveriges internationella åtaganden. Mot bakgrund av bestämmelsen i 2 kap. 23 § RF får detta särskild betydelse för frågor rörande svensk rätts förenlighet med Europakonventionen.”

Trots att endast Europakonventionen kan aktualiseras i 2 kap. 19 § RF beskrivs den som ett allmänt internationellt åtagande. Propositionens uttalande i den här delen ska jämföras med dess uttalande i en efterföljande del:

”Det finns inte skäl att, som *Svenska FN-förbundet* föreslår, i lagprövningsbestämmelsen ta in en erinran om att en domstol ska vara uppmärksam på om en lag eller annan föreskrift strider mot för Sverige bindande internationell rätt. Enligt etablerade lagtolkningsprinciper ska svensk rätt i möjligaste mån tolkas på ett sätt som är förenligt med för Sverige bindande internationella överenskommelser (fördragskonform tolkning).”³

Propositionen Internationell rättslig hjälp i brottmål (prop. 1999/200:61) hänvisar även den till fördragskonform tolkning. I det här fallet spannar man över både europarätten och folkrätten.⁴ Propositionen uttrycker huvudregeln att det åligger på lagstiftaren att genom transformering ombesörja för den svenska rättens ”överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden.”⁵ Propositionen här menar dock att det inte är tillräckligt för åklagare och domare att förlita sig på den svenska transformerade lagtexten utan uttrycker att:

”Samtidigt kan svenska åklagare och domstolar inte bortse från bestämmelser i olika konventioner. Av tradition tillämpas nämligen principen om fördragskonform tolkning.”⁶

Vad som menas med fördragskonform tolkning förklaras i den här propositionen med hänvisningar till praxis.⁷ Samtliga rättsfall man hänvisar till rör Europakonventionen före inkorporeringen. En stark fördragskonform tolkning används i de nämnda rättsfallen. I NJA 1988 s. 512 görs en direkt hänvisning till Europadomstolen vid slutsatsen att en tolkning av RB 51:21 ska göras restriktivt. I det här fallet betyder det att en huvudförhandling i

³ Prop. 2009/10:80 s. 148.

⁴ Propositionen nämner bl.a.: ”två konventioner mellan Sverige och Australien respektive Kanada” och ”ett förbättrat samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt.”

⁵ Prop. 1999/2000:61 s. 72.

⁶ Prop. 1999/2000:61 s. 72.

⁷ NJA 1988 s. 572; Nja 1991 s. 532; och NJA 1992 s. 532 – samtliga mål innan inkorporeringen av Europakonventionen.

Hovrätten inte varit *uppenbart obehövlig* när åtalad inte hörts i Tingsrätten, därmed förelåg grovt rättegångsfel. Ett liknande resonemang används i NJA 1992 s. 532 där Europadomstolens praxis har avgörande betydelse för hur RB 35:14 ska tolkas när ett brottsoffer inte hörts i domstolen: "Enligt Europadomstolens nämnda praxis (får uppteckning) inte ensam läggas till grund för en fällande dom."⁸ Det mest illustrativa fallet är NJA 1991 s. 188, där en fördragskonform tolkning används vid en verklig normkonflikt:

"Om Europakonventionens krav skall tillgodoses fullt ut, torde det i och för sig krävas en annan domstolsprövning än som kan ske inom ramen för ett verkställighetsförfarande (...) I avvaktan på en reform av detta slag finns det emellertid anledning att i görligaste mån utnyttja den möjlighet till domstolsprövning som föreligger på verkställighetsstadiet."⁹

Ännu ett exempel på sammanblandning av folkrätt och europarätt återfinns i *propositionen Straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser* (prop. 2013/14:146). Här görs först en allmän hänvisning till den svenska traditionen om att tillämpa transformering genom att konstatera att:

"(A)vgöranden med utländskt ursprung normalt saknar formell betydelse för svensk lags tillämpning om inte annat föreskrivits."¹⁰

Propositionen likställer Europakonventionen med allmänna folkrättsliga åtaganden:

"Enligt allmänna principer ska nationella författningar vara förenliga med internationella åtaganden och de ska tolkas i fördragsvänlig anda, s.k. fördragskonform tolkning. Således ska t.ex. vid tillämpning av Europakonventionen, som utgör svensk lag, praxis av Europadomstolen beaktas. Det samma gäller i frågan om EU-domstolens praxis."¹¹

Förarbeten använder sig av imperativa kommandon som "ska"¹² och "skall"¹³ eller passiv form utan att skilja mellan europarätt och folkrätt i allmänhet för att uppmana till fördragskonform tolkning.¹⁴

Fördragskonform tolkning i doktrin

Principen om fördragskonform tolkning används med varierande innebörd av olika representanter för svensk doktrin och någon entydig tolkning av vad principen innebär finns inte. I Juridikens termer definieras principen som "en stats folkrättsliga förpliktelse att tolka

⁸ NJA 1992 s. 532.

⁹ NJA 1991 s. 188.

¹⁰ Prop. 2013/14:146 s. 78.

¹¹ Prop. 2013/14:146 s. 78. (understrykning av författaren).

¹² Prop. 2009/10:80 s. 148.

¹³ Prop. 1993/94:117 s. 37.

¹⁴ "Av tradition tillämpas nämligen principen om fördragskonform tolkning." Prop. 1999/2000:61 s. 72.

och tillämpa inhemsk rätt i överensstämmelse med konventionsåtaganden.”¹⁵ I antologin *Folkrätten i svensk rätt* har ett flertal författare diskuterat principen.¹⁶ De nedan presenterade exemplen på uttalanden från doktrinen rör enbart diskussioner utanför europarätten.

Ove Bring beskriver användandet av fördragskonform tolkning som ett uttryck för en monistisk utveckling.¹⁷ Han beskriver fördragskonform tolkning som en tredje metod för införlivning av traktatsförpliktelser i svensk rätt (utöver transformering och inkorporering).¹⁸

Anna-Sara Lind beskriver fördragskonform tolkning som en metod genom vilken en domare kan använda sig av folkrätten:

”Fördragskonform tolkning är en av de möjligheter som står till buds för den domare som önskar använda sig av folkrätten som tolkningsunderlag.”¹⁹

Rebecca Stern menar att principen skulle kunna förstås som mer öppen och ställer frågan om det kan vara så att tillämpningen av fördragskonform tolkning kan ske implicit:

”Varför har då folkrätten ett så pass begränsat inflytande över resonemang och argumentation i domstolarnas domskäl på ett område som från början är så influerat av internationell rätt och praxis som migrationsrätten ändå är? En optimistisk förklaring skulle kunna vara att traditionen med fördragskonform tolkning har haft ett sådant massivt genomslag att det är självklart att svenska regler med beröringspunkter med folkrätten alltid tillämpas mot bakgrund av en grundlig analys av de internationella reglernas betydelse och innebörd, vilket gör hänvisningar till ursprungsdokumenterna överflödiga.”²⁰

Petra Herzfeld Olsson konstaterar att fördragskonform tolkning används mycket restriktivt i Arbetsdomstolens praxis, en restriktivitet som även omfattar domstolens tvekan att tolka den svenska rätten i specifik riktning baserad på folkrätten.²¹ Det kan anmärkas att Herzfeld Olsson skrev om fördragskonform tolkning inom arbetsrätten innan den senaste domen AD 51/2017, där domstolen utvecklats sin syn på fördragskonform tolkning och internationell rätt. Att Arbetsdomstolen signalerar en ny riktning med mål AD 51/2017 diskuteras nedan.

¹⁵ Torbjörn Andersson, m.fl., *Juridikens termer*, Liber, 2015.

¹⁶ Rebecca Stern och Inger Österdahl, *Folkrätten i svensk rätt*, Liber, 2012.

¹⁷ Ove Bring, *Monism och dualism i går och idag*, i *Folkrätten i svensk rätt*, s. 31.

¹⁸ A a, s. 31.

¹⁹ Anna-Sara Lind, *Folkrätten i den svenska konstitutionen*, i *Folkrätten i svensk rätt* (Rebecca Stern och Inger Österdahl, Red.) s. 158.

²⁰ Rebecca Stern, *Folkrätten i svensk migrationsrätt – en resurs som utnyttjas?*, i *Folkrätten i svensk rätt* (Rebecca Stern och Inger Österdahl, Red.) s. 53.

²¹ Petra Herzfeld Olsson, *Folkrätten i arbetsrätten*, i *Folkrätten i svensk rätt* (Rebecca Stern och Inger Österdahl, Red.) s. 214.

4. Domstolarna och principen om fördragskonform tolkning

Inledning

I detta avsnitt utreds hur principen om fördragskonform tolkning tillämpas av svenska domstolar samt vilken effekt har fördragskonform tolkning på rätten. Först presenteras resultaten av samtliga folkrättstraktat utom ILO konventionerna eftersom de skiljer sig markant från övriga traktat i omfång och tillämpning. ILO-konventionerna presenteras därför separat.

Kartläggning av principen om fördragskonform tolkning i praxis har gjorts genom databassökningar i "Rättsbanken" samt en studie av förarbeten och doktrin. Sökningarna i "Rättsbanken" har genomförts mellan den 1 september och 31 oktober 2017, i två intervaller. Först mellan den 1 september och den 19 oktober (alla traktat utom ILO konventionerna) och den andra intervallen 25 oktober till den 31 oktober (ILO konventionerna och endast inom Arbetsdomstolen). De instanser som studerats är: Högsta domstolen, Hovrätten, Högsta förvaltningsdomstolen, Kammarrätterna, Mark och miljööverdomstolen, Migrationsöverdomstolen, och Arbetsdomstolen.

En komplett redogörelse av sökresultatet för traktaten 1-10 redovisas i bilaga 1.

En komplett redogörelse av ILO-konventioner i Arbetsdomstolen redovisas i bilaga 2. ILO-konventionerna är: 87 & 98 (föreningsfriheten); 29 & 105 (förbud mot tvångs- och straffarbete); 100 & 111 (diskriminering); 138 & 182 (barnarbete).

Fördragskonform tolkning – dess tillämpning

Sökningen i domstolsavgöranden genererade totalt 185 rättsfall (konventionerna 1-10), ILO-konventionerna behandlas separat (11). Nedan presenteras fyra exempel på fördragskonform tolkning: a) mycket svag; b) svag; c) stark; d) kombinationen av en stark och en svag tolkning. En fullständig redogörelse finns i bilaga 1.

- a) *Mycket svag fördragskonform tolkning* återfinns exempelvis i NJA 2014 s. 499 där domstolen inte identifierar ett specifikt traktat utan gör en samlad bedömning av folkrätten och konstaterar att den svenska rätten är vidare än folkrätten.

Frågan rör bedömningen av storleken på ideellt skadestånd:

"Lagen är utformad med beaktande av olika diskrimineringsförbud i FN- och Europarådskonventioner, liksom i olika EU-instrument, bl.a. ett stort antal direktiv. Lagen har dock ett bredare tillämpningsområde än vad som följer av unionsrätten och konventionsåtaganden."

- b) *Svag fördragskonform tolkning* återfinns exempelvis i NJA 2000 s. 622. Domstolen konstaterar att den svenska rätten reflekterar folkrätten för att definiera innebörden av RB 30:9:

"Att en person inte får lagföras eller straffas för samma brott mer än en gång (*ne bis in idem*) brukar uppfattas inte endast som en grundläggande princip inom straffprocessrätten utan

även som en sådan viktig rättsstatlig princip som har sin plats bland grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Principen finns således upptagen i bl.a. 1966 års FN-konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och i Europakonventionen genom artikel 4 i dess sjunde tilläggsprotokoll.

I intern svensk rätt har principen kommit till uttryck i bestämmelsen i 30 kap 9 § RB om brottmålsdomens rättskraft (*res judicata*). Enligt bestämmelsen får, sedan tiden för talan mot en dom gått ut, en fråga om en tilltalads ansvar för en gärning som prövats genom domen, inte tas upp till ny prövning.”

- c) *Stark fördragskonform tolkning* av ett folkrättsligt traktat förekommer i RH 1996:87. Man finner att begreppet barn i brottsbalken 16:10(a) inte ska tolkas enligt dess könsmognad utan harmonisera med Barnkonventionen:

”Mot den bakgrunden bör begreppet "barn" i 16 kap. 10 a § brottsbalken enligt hovrättens mening ges en tolkning som harmonierar med den i konventionen angivna 18-årsregeln. I de fall där det måhända kan ifrågasättas om inte i vart fall den fysiska könsmognadsprocessen är avslutad men där den unges ålder uppenbart understiger 18 år, bör det således anses att det är fråga om ett barn i lagrummets mening.”

NJA 2005 s. 80 visar dock att RH 1996:87 är ett sidospår. När HD konfronteras med ett likande mål där tingsrätten följt samma linje som RH 1996:87 använder HD inte överhuvudtaget sig av Barnkonventionen i sin tolkning.

Tingsrätten gjorde en stark fördragskonform tolkning:

”Lagstiftarens intentioner med den aktuella bestämmelsen var att den skulle leda till att det inte skapades gränsdragningsproblem. I detta mål har förhållandet blivit det omvända. Enligt FN-konventionen om barnets rättigheter (artikel 1) avses med barn varje människa under 18 år. Som framgått gäller i Sverige i fråga om ansvar för barnpornografibrott den definitionen att med barn skall anses den vars pubertetsutveckling inte är fullbordad, eller den som, när det framgår av bilden och omständigheterna i övrigt, är under 18 år. Den faktiska åldern är således inte avgörande för bedömningen. Detta innebär att den som utnyttjar unga flickors ungdomliga oförstånd och mot betalning lockar dem att medverka i pornografiska filmer undgår ansvar då det inte går att av bilderna klart fastställa att någon av flickorna verkligen är under 18 år.”

HD använde inte en fördragskonform tolkning överhuvudtaget:

”Av det anförda följer att den omständigheten att målsägandena var under 18 år och att L-O.F. kände till detta inte ensam kan läggas till grund för straffansvar enligt det aktuella lagrummet. Under dessa förhållanden kan L-O.F. inte dömas för barnpornografibrott. Hovrättens dom skall därför fastställas.”

d) En stark fördragskonform tolkning i kombination med en svag fördragskonform tolkning görs i NJA 2013 s. 1241. Här tolkas Europakonventionens artikel 8 enligt en stark fördragskonform tolkning. Barnkonventionen utgör en del av proportionalitetsprövningen i artikel 8 Europakonventionen genom svag fördragskonform tolkning:

”Enligt artikel 8 i Europakonventionen har den enskilde rätt till respekt för sitt hem. Det innebär att det krävs starka skäl för att en bostad ska kunna tas i anspråk. Artikel 8 ska därför beaktas vid den intresseavvägning som ska göras enligt 4 kap. 3 § andra stycket UB. Av betydelse är då också det hänsynstagande till barnets bästa som följer av FN:s konvention år 1989 om barnets rättigheter.

I utmättningsordningen ligger således att - i den mån det är möjligt - annan tillgänglig egendom än bostad bör tas i anspråk för betalning av sökandens fordran.”

”I *ljuset av*” principen återfinns i NJA 2013 s. 1143 där man gör en svag fördragskonform tolkning av Barnkonventionen i proportionalitetsprövningen av artikel 8 i Europakonventionen som tolkats enligt en stark fördragskonform tolkning:

”En överflyttning kan, som framgått, även vägras om den inte skulle vara förenlig med grundläggande principer om skyddet för mänskliga fri- och rättigheter. Den enskildes rätt till familjeliv är skyddad av artikel 8 i Europakonventionen; rättigheten gäller i såväl barnets som båda föräldrarnas intresse. Rätten till familjeliv ska tolkas i ljuset av Barnkonventionen och 1980 års Haagkonvention.”²²

Effekterna av fördragskonform tolkning på den svenska rätten

MR-traktaten i den här studien följer det dualistiska inträdet i den svenska rätten, varför det inte uppstår normkonflikter mellan nationell rätt och folkrätt. Med undantag för Barnkonventionen är domstolarna försiktiga med att tillämpa även svag fördragskonform tolkning. Praxis inom migrationsrätten och straffrätten visar särskilt på domstolens återhållsamhet.

Trots att Barnkonventionen har något av en särställning i förhållande till övriga konventioner har den en mycket begränsad inverkan på själva rättstillämpningen. Ett exempel på det är Migrationsöverdomstolens tolkning av ”barnets bästa” i portalparagrafen 10:1. Barnets bästa ska genomsyra synen på barnet men inte självständigt påverka beslut om uppehållstillstånd, se MIG 2009:8:

”När det gäller barn ska även 1 kap. 10 § utlänningslagen beaktas. Enligt bestämmelsen ska i fall som rör ett barn särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 1 § andra stycket andra meningen i 1989 års utlänningslag (1989:529) och har sin bakgrund i Sveriges anslutning till FN-konventionen om barnets rättigheter. I förarbetena till bestämmelsen anförs bl.a. att de humanitära skälen bör kunna vara av något mindre allvar och tyngd för att uppehållstillstånd ska beviljas när barn

²² Undertrykning av författaren.

berörs. Prövningen av barnets bästa kan dock inte i förhållande till utlänningslagstiftningen ges en så långtgående innebörd att det nästan blir till ett eget kriterium för uppehållstillstånd att vara barn (prop. 1996/97:25 s. 247 f.).”

En svag fördragskonform tolkning har liten effekt på den svenska rätten eftersom utgångspunkten är att den svenska rätten redan reflekterar de folkrättsliga åtagandena och inte materiellt tillför något nytt, annat än precision genom en fördjupad tolkning.

En stark fördragskonform tolkning däremot kan åsidosätta den svenska rättskälehierarkin i allt utom lag, så som uttrycks i NJA 2007 s. 584:

”Vid den prövningen skall bestämmelserna, i den utsträckning som Europakonventionen kan anses ge anledning till detta, tolkas fördragskonformt, vilket enligt tidigare uttalanden av HD kan innebära att vissa i lagmotiv, praxis eller doktrin antagna begränsningar i tillämpningsområdet inte kan upprätthållas (jfr NJA 2003 s. 217, NJA 2005 s. 462 och HD:s beslut den 4 maj 2007 i mål Ö 2572-04, NJA 2007 s. 295).”

Notera att NJA 2007 s. 584 rör Europakonventionen. Det här är en väl etablerad tolkningsmetod bekräftad i NJA 2012 s. 1038 och efterföljande praxis. Det är därför av vikt att särskilja den europarättsliga användningen av stark fördragskonform tolkning från den folkrättsliga svaga fördragskonforma tolkningen.

ILO-konventioner och Arbetsdomstolens praxis

En undersökning av Arbetsdomstolens praxis genererade totalt 78 mål. Sökningen ägde rum mellan den 25:e och den 31 oktober 2017 i databasen Rättsbanken. För en redovisning av det fullständiga sökresultatet se bilaga 2.

Studien omfattar de åtta främsta ILO-konventionerna:

Föreningsfrihet och organisationsrätten

Konvention 87: Föreningsfrihet och skydd för rätten att organisera

Konvention 98: Rätten att organisera och förhandla kollektivt

Tvångsarbete

Konvention 29: Förbud mot tvångs- och straffarbete

Konvention 105: Avskaffande av tvångsarbete

Diskriminering

Konvention 100: Lika lön för lika arbete oavsett kön

Konvention 111: Om diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning

Barnarbete

Konvention 138: Minimiålder för arbete

Konvention 182: Förbud mot de värsta formerna av barnarbete

Arbetsdomstolen använder sig inte generellt av fördragskonform tolkning i varken svag eller stark form. Av de 78 mål som markeras vid en sökning på de ovan nämnda ILO-konventionerna förekommer endast två mål (AD 61/2008 återkommer två gånger vilket gav tre sökresultat) där konventionerna överhuvudtaget beaktats av domstolen.

I studien finns två viktiga avvikelser från AD:s allmänna praxis och det är mål AD 70/2015 och mål 51/2017. De här två målen bryter mot AD:s allmänt restriktiva förhållningssätt gentemot internationell rätt.

AD 70/2015 är ett exempel på en stark fördragskonform tolkning av Europakonventionen och en mycket svag fördragskonform tolkning av ILO-konventionen nr 87:

”Av Europadomstolens praxis framgår att Europakonventionen ska tolkas och tillämpas så att konventionens rättigheter blir praktiskt tillämpliga och effektiva. Domstolen har också framhållit att tolkningen inte ska begränsas till att bedöma innebörden av konventionen i sig, utan att hänsyn också ska tas till regler och principer i internationell rätt som är tillämpliga på konventionsstaterna. Detta innefattar även att beakta praxis från de olika internationella instrumentens övervakningsorgan och sådan nationell praxis från de europeiska staterna som återspeglar gemensamma värderingar. När det gäller att tolka föreningsfriheten på arbetsmarknaden har Europadomstolen, i enlighet med detta synsätt, t.ex. beaktat ILO-konventionen nr 87 från 1948 angående föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten och praxis från ILO:s expertkommitté samt Europarådets sociala stadga och dess expertkommitté. Vidare har domstolen betonat att konventionen är ett levande dokument som ska tolkas i ljuset av aktuella förhållanden och med beaktande av rättsutvecklingen i nationell och internationell rätt. Se till det föregående t.ex. Demir och Baykara mot Turkiet, no. 34503/97, dom 2008-11-12 (nedan Demir och Baykara) och National Union of Rail, Maritime and Transport Workers mot Förenade kungariket, no 30145/10, dom 2014-04-08 (nedan RMT).”²³

AD 51/2017 faller utanför den här studien eftersom den publicerades efter den här studiens sista sökdatum för FN-traktaten som var den 19:e oktober 2017. Målet är dock av sådan betydelse att det inkluderas i den här delen av studien trots att det inte faller inom den vetenskapliga metod som använts för undersökningen. Målet belyser hur Arbetsdomstolen möjligen tolkar stark fördragskonform tolkning annorlunda än övriga högsta instanser. Arbetsdomstolen till skillnad från HD och HFD gör inte en distinktion mellan europarätten och folkrätten. Arbetsdomstolen använder sig av stark fördragskonform tolkning av FN-traktat och det verkar som att domstolen tilldelat FN-kommittéerna, i det här fallet Kommittén för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, en rättslig ställning motsvarande Europadomstolen. Enligt folkrätten kan FN-kommittén inte skapa rättsligt bindande beslut. Övriga högsta instanser har följt den folkrättsliga tolkningen av kommittéers ställning att de endast är informativa och inte rättsligt bindande. Det är därför viktigt att belysa att Arbetsdomstolen genom den här domen kan tolkas ge FN-

²³ AD 70/2015. Understrykning av författaren.

kommittéer en unik rättslig ställning, exakt hur den ska förstås måste klargöras i ytterligare praxis.

AD 51/2017

Eventuellt en stark fördragskonform tolkning av FN-traktat (efter sökningen på FN-traktat stängts)

”Sverige har tillträtt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Genom konventionen erkänner konventionsstaterna rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra och åtar sig att skydda och främja förverkligande av rätten till arbete genom att vidta ändamålsenliga åtgärder för att bl.a. säkerställa att skälig anpassning på arbetsplatsen erbjuds personer med funktionsnedsättning (artikel 27). Med skälig anpassning avses nödvändiga och ändamålsenliga ändringar och anpassningar, som inte innebär en oproportionerlig eller omotiverad börda när så behövs i ett enskilt fall för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra kan åtnjuta eller utöva alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter (artikel 2). Konventionens efterlevnad övervakas av Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Enligt kommittén har konventionsstaterna ett visst utrymme för skönsmässiga bedömningar (margin of appreciation) när det gäller att bedöma vilka anpassningsåtgärder som är proportionerliga eller motiverade. Kommittén prövar om de nationella domstolarna gjort en grundlig och saklig bedömning av alla omständigheter som lagts fram, men ifrågasätter inte domstolars bedömningar i enskilda fall med mindre dessa är uppenbart godtyckliga eller innebär att den berörda vägras rättsskydd. Se t.ex. kommitténs yttranden CRPD/C/13/D/9/2012 och CRPD/C/15/D/13/2013.”²⁴

Avslutande reflektioner

Begreppet ”fördragskonform tolkning” används uttryckligen i praxis enbart i samband med europarätten. Metoden om fördragskonform tolkning har utvecklats till två olika principer vilka i den här studien kallas *stark* fördragskonform tolkning och *svag* fördragskonform tolkning. Praxis visar en tydlig distinktion mellan de två, där den starka fördragskonforma tolkningen används nästan uteslutande på europarätten. Den svaga fördragskonforma tolkningen är en av många alternativa tolkningsprinciper som står domstolarna till buds när de tolkar betydelsen av den svenska rätten.

Den starka fördragskonforma tolkningen fungerar som en undersökningsplikt vid misstanke om normkonflikt mellan den svenska rätten och europarätten. Effekterna av en stark fördragskonform tolkning kan i vissa fall leda till att den svenska rättskällehierarkin i allt utom lag åsidosätts, i syfte att uppnå normharmonin.

Tydlighet över vilken form av fördragskonform tolkning som menas i varje enskilt fall är viktig eftersom de möjliga effekterna är av sådan allvarlig grad, åsidosättandet av etablerade rättskällor så som förarbeten och praxis. Det ligger därför nära till hands att följa den indelning som gjorts i praxis mellan europarätten och folkrätten.

²⁴ Understrykning av författaren.

Arbetsdomstolens praxis skiljer sig från övriga högsta instanser i sitt förhållningssätt till folkrätten genom att de har öppnat upp för ett nytt förhållningssätt till fördragskonform tolkning på FN traktat. Det kanske kan tolkas som att Arbetsdomstolen inte gör en lika tydlig distinktion mellan europarätten och folkrätten som HD och HFD. Eftersom domstolen har öppnat upp för en viss rättslig ställning kan ges till FN-övervakningsorganen.

Förklaringar till utredningens resultat

Sverige har av tradition ett dualistiskt förhållande till folkrätten. Eftersom folkrätten transformerats in i den svenska rätten är det missvisande att söka efter folkrättsliga traktat i svensk praxis som ett sätt att utvärdera folkrättens inflytande på svensk rätt. Det är lagstiftaren som har den primära funktionen att upprätthålla de folkrättsliga förpliktelserna genom transformering. Det är det svenska folkrättsliga *åtagandet* som transformeras in i den svenska rätten till skillnad från *traktatstexten* vid en inkorporering. Lagstiftaren vidtar de lagändringar som är nödvändiga för att den svenska rätten ska överensstämma med Sveriges folkrättsliga åtaganden vid anslutandet till nya folkrättsliga traktat. Det är därför i förarbeten man borde börja en studie av folkrättslig påverkan på den svenska rätten. Det är kombinationen av förarbeten och praxis som är viktig för att förstå folkrättens inflytande på svensk rätt. Folkrätten i sig kan inte skapa de rättsliga relationer som bedöms i nationella domstolar. Folkrätten skapar rättsliga förpliktelser horisontellt mellan traktatsslutande nationalstater. Däremot skapar inte folkrätten en rättslig relation vertikalt mellan enskilda och traktatsslutande stat, eller horisontellt mellan enskilda, vilka är de relationer som återfinns i en rättegång.

Vill lagstiftaren utöka folkrättens påverkan på de svenska rättstillämpningarna passar det bäst att göra det i lagstiftningsögonblicket genom tydliga och klara instruktioner till rättstillämparen om hur en specifik lagregel ska tolkas - att den ska tolkas med folkrätten i åtanke. Det är genom att utforma regeln så att den till fullo tillfredsställer de folkrättsliga åtagandena som lagstiftaren bäst garanterar uppfyllandet av de folkrättsliga åtagandena. Det är genom den materiella utformningen av den svenska rättsregeln som lagstiftaren tydligast garanterar att mänskliga rättigheter efterlevs.

5. Myndigheterna och principen om fördragskonform tolkning

Inledning

I denna del presenteras en undersökning gällande förvaltningsmyndigheters förhållningssätt till principen om fördragskonform tolkning. Enligt uppdraget ska undersökningen omfatta om, i vilka fall, och hur principen tillämpas i förvaltningsbeslut och hur den beaktas i andra delar av myndighetens verksamhet.

Fem myndigheter har valts ut till undersökningen utifrån att deras verksamhet hade beröringspunkter med de av uppdraget utpekade MR-traktaten och att de kom från olika delar av det statliga verksamhetsområdet. De utvalda myndigheterna är Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kriminalvården, Migrationsverket och Skolverket. Av dessa myndigheter har Skolverket och Arbetsförmedlingen valt att inte medverka i undersökningen.

Undersökningen bygger på olika typer av material utvalt för att skapa en så heltäckande bild av myndighetens arbete med mänskliga rättigheter och principen om fördragskonform tolkning som möjligt. Inledningsvis har intervjuer med chefjurist eller motsvarande rättsligt stöd i verksamheten hållits för att skapa en bild av hur verksamheten är uppbyggd och hur de aktuella traktaten integreras i verksamheten. I samråd med den eller de som intervjuats har ett urval av relevanta beslut från myndigheten tagits fram. Dessa har kompletterats med olika typer av beslutsrutiner och handlägningsstöd.

För att komplettera bilden av myndigheternas arbete med de aktuella traktaten har även myndighetens verksamhetsplan, årsredovisning, interna policydokument och kursplaner till interna utbildningar också ingått i undersökningen.

Undersökningen kommer att presenteras i tre steg. Först presenteras en allmän diskussion kring myndigheternas arbete med mänskliga rättigheter i stort. Därefter följer en redogörelse för om och i så fall hur principen om fördragskonform tolkning kommer till uttryck i myndighetens verksamhet. Avslutningsvis ges en analys av vilka orsaker som kan tänkas ligga bakom det resultat som presenterats.

Hur arbetar myndigheterna med mänskliga rättigheter

Första steget mot att använda principen om fördragskonform tolkning i myndighetens verksamhet är att det finns medvetenhet och kunskap om de aktuella traktaten. Det är därför viktigt att inledningsvis undersöka hur myndigheterna arbetar för att bygga upp denna kompetens inom myndigheten.

Förvaltningsmyndigheterna lyder enligt 12 kap. 1 § RF under regeringen som därmed även har ett ansvar, och en skyldighet, att styra förvaltningen.²⁵ De två huvudsakliga styrmedlen för regeringen, i detta sammanhang, är myndigheternas instruktion och regleringsbrev som utgör utgångspunkten för arbetet vid myndigheten. Det är därför naturligt att inleda undersökningen i dessa dokument för att se om arbetet med mänskliga rättigheter kommer till uttryck i myndighetens uppdrag.

Både i Skolverkets²⁶ och i Försäkringskassans²⁷ instruktioner framhålls mänskliga rättigheter som en del av uppdraget. Enligt Instruktionen för Försäkringskassan 2 § p 7 ska myndigheten ”i sin verksamhet belysa, analysera och uppmärksamma Sveriges åtaganden enligt internationella konventioner till skydd för de mänskliga rättigheterna”. Dessutom nämns särskilt i 2 § p 9 att myndigheten ”vid beslut och andra åtgärder som rör barn” ska ha ett barnperspektiv och ta särskild hänsyn till Barnkonventionen. Enligt instruktionen för Skolverket 20 § ska myndigheten integrera perspektivet mänskliga rättigheter i sin verksamhet och ta särskild hänsyn till Barnkonventionen.

²⁵ Se t ex prop 2009/10:175 s 103.

²⁶ Förordning (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.

²⁷ Förordning (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan.

Övriga instruktioner²⁸ nämner inte traktat om mänskliga rättigheter eller Barnkonventionen explicit. I instruktionen för Migrationsverket² § p 11 ges myndigheten i uppdrag att "analysera konsekvenserna för barn inför beslut och andra åtgärder som kan röra barn". I regleringsbrevet för Kriminalvården²⁹ ges dock myndigheten i uppdrag att "redovisa på vilket sätt myndigheten arbetar för att uppmärksamma frågor om mänskliga rättigheter utifrån Sveriges internationella åtaganden". Motsvarande uppdrag finns inte i övriga myndigheters regleringsbrev även om Migrationsverket har ett särskilt återrapporteringskrav kring arbetet med att stärka barns rättigheter.³⁰

Noterbart avseende instruktioner och regleringsbrev är att arbetet med att stärka och integrera mänskliga rättigheter i verksamheten inte är särskilt synligt i det uppdrag som getts till myndigheterna. Endast Försäkringskassan har ett tydligt uppdrag att arbeta med mänskliga rättigheter och då är det enligt instruktionen endast Barnkonventionen som kopplas till beslutsfattandet. I övrigt handlar det om att analysera eller uppmärksamma mänskliga rättigheter.

Det framgår även att Barnkonventionen intar en särställning bland Sveriges internationella åtaganden. Flera av instruktionerna lyfter särskilt fram barnperspektivet och barnens rättigheter och Barnkonventionen är det enda internationella åtagande som nämns explicit.

I intervjuerna konstateras att det från myndigheternas sida är svårt att veta vad som förväntas i frågor om mänskliga rättigheter. Det konstateras att det saknas styrning från regeringen vilket gör att frågan hamnar i bakgrunden i den löpande verksamheten.

Myndigheternas årsredovisning är i mångt och mycket kopplade till instruktionen och regleringsbrevet. Därför är det inte överraskande att det är Försäkringskassan och Kriminalvården, som båda har fått ett uppdrag kring mänskliga rättigheter, som mest utförligt beskriver hur de arbetat med dessa frågor.

Kriminalvården skriver i sin årsredovisning att de ger personalutbildning på olika nivåer som rör mänskliga rättigheter. De trycker särskilt på åtgärder som rör barnperspektivet såsom särskilda barnombud som ska säkerställa att verksamheten drivs i enlighet med Barnkonventionen och att de tagit fram en särskild handbok om barnperspektivet. Det nämns även att Sverige fått internationell kritik gällande att intagna har för lång tid i isolering och myndigheten påpekar att det pågår ett arbete för att förbättra denna situation.³¹

Som ett led i arbetet med mänskliga rättigheter har Försäkringskassan tagit fram en policy med en handlingsplan för arbetet med mänskliga rättigheter. Ingångsvärdet i denna policy är att myndigheten i sin verksamhet ska "tillgodose de mänskliga rättigheterna" såsom rätten

²⁸ Förordning (2007:996) med instruktion för Migrationsverket, förordning (2007:1172) med instruktion för Kriminalvården och förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen.

²⁹ Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Kriminalvården (Regeringsbeslut I:18).

³⁰ Se regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Migrationsverket (Regeringsbeslut I:6).

³¹ Årsredovisning 2016, Kriminalvården s 49 f samt 25 f.

till hälsa, social trygghet och arbete. Myndigheten lyfter särskilt fram "perspektiven barn, jämställdhet, etnicitet, funktionsnedsättning och nationella minoriteter". Myndigheten har särskilt stärkt sitt arbete med barnens rättigheter bl.a. genom en ny internutbildning som ska ge en grundläggande kompetens i ämnet och vad det innebär för myndighetens verksamhet. Ytterligare en åtgärd som Försäkringskassan vidtagit är att aktivt arbeta för att integrera mänskliga rättigheter vid revidering av olika typer av processhandledning såsom vägledningar och rutiner.³²

Övriga årsredovisningar har ingen särskild redovisning kring myndighetens arbete med mänskliga rättigheter. Skolverket nämner något kring myndighetens arbete med jämställdhetsintegrering och att barnperspektivet kommer fram i verksamheten men inte mycket mer än så.³³ Även Migrationsverket nämner sitt arbete med jämställdhetsintegrering och barnperspektiv men har inte heller något särskilt om sitt förhållningssätt till mänskliga rättigheter.³⁴

Tydligt från årsredovisningarna är att det är barnens rättigheter som är i fokus i verksamheten. Försäkringskassan har det tydligaste uppdraget och det visar sig även i årsredovisningen att myndigheten har den tydligaste ambitionen med sitt arbete med mänskliga rättigheter. Det finns ingenting i årsredovisningarna som uttryckligen talar om fördragskonform tolkning men som vi kommer återkomma till senare finns det i beskrivningarna delar som till viss mån skulle kunna klassas som fördragskonform tolkning. De tre myndigheter som valt att delta i utredningen har alla bidragit med information om vad som ingår i de internutbildningar som erbjuds personalen. Alla har kurser som innehåller moment som rör mänskliga rättigheter. Gemensamt är en grundläggande genomgång av de traktat som är särskilt aktuella för den aktuella myndigheten. Alla har någon form av koppling till Barnkonventionen.

Inom Migrationsverket erbjuds en särskild kurs i två delar (en grundkurs och en fördjupad kurs) om barn i migrationsprocessen. I grundkursen är målet att handläggarna ska kunna redogöra för Barnkonventionen medan de efter den fördjupade kursen ska kunna förstå och tillämpa Barnkonventionen "såsom den kommer till uttryck i lagar, praxis och verkets riktlinjer".³⁵ Migrationsverket har även ett samarbete med bl.a. Uppsala universitet gällande myndighetsspecifika kurser i mänskliga rättigheter.

Även inom Försäkringskassan erbjuds en särskild kurs om barns rättigheter med fokus på Barnkonventionen. Utöver detta anlitas Uppsala universitet för myndighetsspecifika kurser i mänskliga rättigheter. Dessutom förekommer mänskliga rättigheter som en del av både introduktionsutbildningen och en kurs i förvaltningsrätt. Till sist kan nämnas att den så kallade Istanbulkonventionen som behandlar mäns våld mot kvinnor tas upp som en del i en kurs om just mäns våld mot kvinnor.

³² Försäkringskassans årsredovisning 2016, Försäkringskassan, s 165-168.

³³ Skolverkets årsredovisning 2016, Skolverket, s 74.

³⁴ Migrationsverkets årsredovisning 2016, Migrationsverket, s 67-69.

³⁵ Ur kursplanen för grund/webbutbildningen "Barn i migration".

Kriminalvården har i sin metodhandledning kring momentet mänskliga rättigheter inom grundutbildningen beskrivit målet med utbildningen utifrån tre nivåer. Att lära om mänskliga rättigheter, det vill säga "kännedom om delar av historiken, internationella styrdokument samt statens och myndighetens ansvar för individen". Att lära sig att leva med mänskliga rättigheter, vilket innebär kunskap om omedvetna fördomar, värderingsövningar och etiska val i yrkesrollen. Till sist att lära för mänskliga rättigheter, innebärande att få fördjupad kunskap och få förmågan att reflektera över mänskliga rättigheter i verksamheten och göra konsekvensanalyser utifrån internationella styrdokument.³⁶

Utredningen har visat att det finns en medvetenhet om mänskliga rättigheter inom myndigheterna och att det ses som en naturlig del av kompetensen hos de anställda. Utbildningarna är dock inte direkt kopplade till beslutsfattandet. Istället handlar det mycket om att medvetandegöra mänskliga rättigheter och uppmärksamma deras påverkan på svensk rätt.

Nästa steg i utredningen är att undersöka om och i så fall hur arbetet med mänskliga rättigheter omsätts i den faktiska verksamheten. Frågan blir om myndigheterna på något sätt tar hänsyn till de i utredningen ingående MR-traktaten i det löpande arbetet och om principen om fördragskonform tolkning är en del av beslutsprocessen eller inte. Med andra ord hur använder sig myndigheten av den kompetens kring mänskliga rättigheter som byggs upp på myndigheten.

Beslutande verksamhet och fördragskonform tolkning

I de intervjuer som genomförts är det tydligt att fördragskonform tolkning inte är något som är aktivt närvarande i myndighetens beslutsfattande. Det finns inga aktiva ställningstaganden från myndigheterna kring hur de ska arbeta med internationella traktat i beslutsfattandet. Utgångspunkten är istället att svensk rätt är i överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden. Myndigheten utgår med andra ord från att det är lagstiftaren som har till uppgift att säkerställa att regelverket inte står i strid med de traktat som rör mänskliga rättigheter.

Försäkringskassan har en policy gällande mänskliga rättigheter på myndigheten som bl.a. ska omfatta beslutsfattandet.³⁷ I denna framgår det att kundernas mänskliga rättigheter ska tillgodoses men det görs i policyn inga hänvisningar till de traktat om mänskliga rättigheter som Sverige är bundna av. Istället hänvisas till svensk nationell rätt.

Att det är svensk nationell rätt som är utgångspunkten understryks ytterligare i de rättsliga vägledningar som myndigheten gett ut som stöd vid beslutsfattande. I vägledningen gällande handikappersättning³⁸ görs en hänvisning till Förenta nationernas internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning men då endast för att visa att en förändring i lagstiftningen blivit påkallad på grund av konventionen.

³⁶ Metodhandledning – Mänskliga rättigheter i Kriminalvårdens grundutbildning, ver 2.2, reviderad 2014-03-13.

³⁷ Försäkringskassan, Policy 2015:3, "Mänskliga rättigheter på försäkringskassan", Diarienummer 052843-2015.

³⁸ Vägledning 2012:2, Handikappersättning, Försäkringskassan.

Barnkonventionen är den enda konvention som det hänvisas direkt till i myndighetens olika texter. Som ovan nämnts slås det fast att Barnkonventionen ska tillämpas och i den rättsliga vägledningen kring underhållsbidrag till barn³⁹ görs en direkt hänvisning till art 3 i Barnkonventionen gällande barnets bästa som något som ska genomsyra verksamheten.

En genomgång av beslut om underhållsbidrag visar dock att Barnkonventionen inte är synlig del av beslutsfattandet. Det finns inte någon hänvisning till konventionen utan det är endast svensk nationell rätt som ligger till grund för besluten. Detsamma gäller granskade beslut gällande assistansersättning till barn. Inte i ett enda av de granskade besluten görs någon hänvisning till Barnkonventionen eller något annat internationellt åtagande. Alla beslut utgår från svensk nationell rätt.

Liknande mönster kan ses i de granskade besluten från Migrationsverket.⁴⁰ Det finns visserligen en standardskrivning i de flesta av de granskade besluten som rör barn som säger att artiklarna i Barnkonventionen ligger till grund för bedömningen men det konstateras att barnets bästa regleras i Utlänningslagen 1 kap 10 §. I själva besluten finns det däremot, med endast något enstaka undantag, ingen hänvisning till Barnkonventionen.

I totalt 5 av de granskade besluten finns det i beslutsmotiveringen en hänvisning till Barnkonventionen. I två av besluten gäller det frågan om barnet får "sina framtida grundläggande behov tillgodosedda" som kopplas till Barnkonventionen art 27. I de övriga tre besluten görs en mer generell hänvisning till barnets grundläggande behov enligt Barnkonventionen art 2, 6, 16, 20, 26-28 och 31. Trots dessa hänvisningar förs inga ytterligare resonemang kring artiklarna eller deras överensstämmelse med svensk rätt. Istället diskuteras asylskälen utifrån Utlänningslagens regler. I avslutningen hänvisas även till en bilaga innehållande ett utdrag med Utlänningslagens regler med ingressen "Här finns de lagparagrafer som är aktuella i ditt ärende". I bilagan nämns inte Barnkonventionen.

Det är troligt att de fem besluten bygger på beslutsmallar då de två respektive tre beslut som hänvisar till Barnkonventionen är identiska och kommer från samma asylprövningsenhet. De två som hänvisar till art 27 från en enhet och de tre beslut som hänvisar till art 2, 6, 16, 20, 26-28 och 31 från en annan enhet. Såvitt framgår av besluten har någon materiell prövning inte gjorts av Barnkonventionens regler eller dess förhållande till svensk rätt.

I samtalen med myndigheterna och i granskningen av beslutsvägledning och beslut framgår att den internationella rätten inte får något direkt genomslag. Utgångspunkten är istället att svensk rätt är i överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden. Även om det förekommer hänvisningar till Barnkonventionen görs det ingen materiell prövning av om svensk rätt uppfyller konventionens krav.

Övrig verksamhet och fördragskonform tolkning

Till skillnad från den beslutande verksamheten går det att se tydliga avtryck av den internationella rätten i den faktiska verksamheten, dvs den del av myndigheternas verksamhet som inte leder till beslut. Det handlar dels om att myndighetsföreträdarnas

³⁹ Vägledning 2016:1, Underhållsbidrag till barn, Försäkringskassan.

⁴⁰ Totalt 30 beslut.

kompetens gällande mänskliga rättigheter höjs genom olika former av utbildningsinsatser, dels om särskilda åtgärder i verksamheten för att möta de krav som den internationella rätten ställer på Sverige och myndigheternas arbete. En tydlig katalysator gällande arbetet med mänskliga rättigheter verkar vara den statliga värdegrunden.⁴¹

Ett exempel på det sistnämnda är Kriminalvårdens etiska kod som bygger på den statliga värdegrunden. Under rubriken professionellt bemötande hänvisas i fråga om alla människors lika värde och rättigheter till FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och ILO:s åtta kärnkonventioner om anställdas rättigheter.⁴² Det konstateras att myndigheten inte accepterar diskriminering, trakasserier eller kränkande särbehandling. Som exempel ges en situation där det kan förekomma diskriminering av en arbetssökande på grund av funktionsnedsättning.

När det kommer till barnens rättigheter har Kriminalvården tagit fram en handbok för arbetet med barnperspektivet.⁴³ Den har sin bakgrund i riksdagens beslut om en strategi för att stärka barns rättigheter.⁴⁴ Handboken slår bl.a. fast att alla medarbetare ska ha grundläggande kunskaper om Barnkonventionen och att myndigheten i alla ärenden som rör barn ska utgå från "barnets bästa". För att uppnå målsättningen ställer handboken upp en mängd olika åtgärder för att anpassa verksamheten efter Barnkonventionen. För att ge några exempel slås det fast att alla anstalter/häkten och frivårdsenheter ska ha minst ett barnombud, att det finns barnvänliga besöksrum på anstalt/häkte, att friskvårdsinspektören ska hjälpa klienten att förstå barnets situation och behov och särskilda rutiner vid beställning av transport av barn.

Genomgående i handboken finns konkreta åtgärder och konkret handledning för hur målsättningen om barnets bästa ska få genomslag i verksamheten, alltifrån anpassning av den fysiska miljön till särskilt stöd och att ge föräldrar möjligheten att läsa in godnattsagor till sina barn. Det finns med andra ord en tydlig ambition att anpassa verksamhetens utformning utifrån Barnkonventionen och de principer som kommer till uttryck i där.

Barnkonventionens särställning blir tydlig när handboken om barnperspektivet jämförs med handboken om gemenskap och avskildhet i anstalt.⁴⁵ Handboken som, med samma detaljnivå som handboken om barnperspektivet, behandlar de intagnas rättigheter särskilt vad gäller placering i avskildhet nämner inte något internationellt traktat om mänskliga rättigheter utan förlitar sig helt på svensk rätt och JO:s uttalanden.

Samma mönster går att se i rättsliga ställningstaganden från Migrationsverket. I myndighetens rättsliga ställningstagande angående religion som asylskäl inklusive konvertering⁴⁶ görs ingen hänvisning till internationella MR-traktat som berör

⁴¹ För mer information om den statliga värdegrunden se text Värdegrundsdeltagarens skrift "Den gemensamma värdegrunden för de statsanställda" utgiven av Regeringskansliet.

⁴² Kriminalvårdens etiska kod, Kriminalvården, s 5.

⁴³ Kriminalvårdens handbok för arbetet med barnperspektivet 2016:4, Kriminalvården.

⁴⁴ Se proposition 2009/10:232.

⁴⁵ Handbok om gemenskap och avskildhet i anstalt 2012:1, Kriminalvården.

⁴⁶ Rättsligt ställningstagande angående religion som asylskäl inklusive konvertering, RCR 26/2012, Migrationsverket.

religionsfriheten. Det görs hänvisningar till UNHCR:s riktlinjer och till EU:s skyddsgrundsdirektiv men inte till Internationella konventionen eller ens till Europakonventionen. Däremot görs i bilagan till det rättsliga ställningstagandet en hänvisning till flera artiklar i Barnkonventionen som underlag till att det i beslut som rör barn ska göras en barnkonsekvensanalys.

I det rättsliga ställningstagande som behandlar hörandet av barn görs flera kopplingar till Barnkonventionens artiklar och även till Barnrättskommitténs allmänna kommentarer och rekommendationer.⁴⁷ Däremot görs i det rättsliga ställningstagandet om utredning och bedömning av förföljelse av kvinnor⁴⁸ inga kopplingar till Konventionen om eliminering av alla former av diskriminering av kvinnor.

I Försäkringskassans årsredovisning beskrivs myndighetens arbete med mänskliga rättigheter som utgår från den ovan nämnda policyn gällande mänskliga rättigheter på myndigheten. Några perspektiv lyfts i policyn fram som särskilt prioriterade. Dessa är barn, jämställdhet, etnicitet, funktionsnedsättning och nationella minoriteter. Det konstateras i årsredovisningen att jämställdhet har varit en central del av arbetet med mänskliga rättigheter och målsättningen har varit att det inte ska förekomma några osakliga könsskillnader i någon del av verksamheten.

I årsredovisningen hänvisas även till myndighetens barnrättspolicy som bl.a. ska tydliggöra hur Barnkonventionen ska tillämpas i verksamheten. Stora delar av policyn handlar om att implementera barnrättsperspektivet inte bara i beslutsfattandet utan även i utformningen av verksamheten. Några exempel på detta är rutiner för hur barn kommer till tals och att i upphandlingssituationer ställa krav på redovisning från leverantören kring hur företaget arbetar för att uppfylla Barnkonventionen.

Det som är tydligt när olika underlag från myndigheterna granskas är att det finns en vilja att arbeta med mänskliga rättigheter och att anpassa verksamheten så att den uppfyller de krav som ställs. Det är tydligt även i denna del att Barnkonventionen har en särställning bland de traktat som inte är inkorporerade i svensk rätt. Myndigheterna arbetar aktivt och medvetet med att anpassa alla delar av verksamheten så att de är i linje med de krav som traktaten ställer.

Den statliga värdegrunden har i många fall varit en utgångspunkt i arbetet med mänskliga rättigheter och den finns med i bakgrunden i myndigheternas arbete. Stora delar av värdegrunden går att koppla till mänskliga rättigheter och den har gett viss riktning i valet av vilka rättigheter som prioriteras, där likabehandling och ickediskriminering är i förgrunden. Som konstaterats flera gånger är Barnkonventionen i särklass det mest inflytelserika internationella traktatet utanför Europakonventionen och EU-rätten. I linje med regeringens arbete med att göra anpassa svensk rätt utifrån Barnkonventionen och målsättningen att göra konventionen till svensk lag har den intagit en särställning i förhållande till andra internationella traktat på området.

⁴⁷ Rättsligt ställningstagande om att höra barn, SR 36/2015, Migrationsverket.

⁴⁸ Rättsligt ställningstagande angående utredning och bedömning av förföljelse på grund av kön avseende kvinnor, SR 26/2017, Migrationsverket.

Någon uttalad fördragskonform tolkning görs inte i myndigheternas beslutsfattande men det kan konstateras att verksamheten i övrigt anpassas på olika sätt utifrån Sveriges internationella åtaganden. Det är tydligt att det är de områden där regeringen gett tydliga signaler som är de som prioriteras av myndigheterna, som barnperspektivet och jämställdhet. Inom dessa områden går det se att myndigheten arbetar medvetet för att uppfylla de krav som ställs i framförallt Barnkonventionen. Arbetet utgår dock i första hand från svenska rättskällor såsom förarbeten och lagstiftning. Det går att jämföra med den svaga fördragskonforma tolkningsmetod som beskrivits ovan som innebär att svensk rätt ses i ljuset av folkrätten.

Förklaringar till utredningens resultat

Det som framkommit i undersökningen är att myndigheterna arbetar medvetet med mänskliga rättigheter i verksamheten. De är integrerade i olika internutbildningar och de är en del av diskussionen kring den statliga värdegrunden. Flera olika rättighetsdokument nämns inom ramen för dessa utbildningar men utgångspunkten är svensk rätt och svenska rättskällor inklusive Europakonventionen och EU-rätt. Det är sällan det hänvisas till andra internationella överenskommelser bortsett Barnkonventionen. Detta avspeglar sig även tydligt i den beslutsfattande verksamheten som mer eller mindre helt utgår från svensk rätt. Även om det i undantagsfall hänvisas till Barnkonventionen sker den materiella prövningen utifrån svenska rättskällor.

Lite annorlunda förhåller det sig i den övriga verksamheten vid myndigheten. Inom de dokument som styr olika former av rutiner kring verksamhetens utförande görs tydligare referenser till internationella överenskommelser och även internationella rättskällor används som stöd i diskussionen. Det är Barnkonventionen som är i fokus även i denna del. Det kan finnas många olika förklaringar till varför myndigheterna inte i större utsträckning tillämpar principen om fördragskonform tolkning. En första är frågan om kompetens. Det framkommer i intervjuerna med företrädarna för myndigheten att det saknas folkrättslig kompetens på myndigheterna och med det saknas den kunskap om de folkrättsliga instrumenten. Det finns heller ingen vana på myndigheterna att hantera internationell rätt. En annan förklaring är att inställningen på myndigheterna är att svensk rätt följer den internationella rätten. Det anses med andra ord att det är upp till lagstiftaren att överväga om svensk rätt är i överensstämmelse med internationell rätt eller inte. Det anses inte ligga inom ramen för myndigheternas arbete att övervaka om den svenska rätten följer Sveriges internationella överenskommelser, särskilt inte med tanke på den press som ligger på myndigheterna att avgöra ärenden utan fördröjning.

Ytterligare en förklaring som framkommit i kontakten med myndigheterna är att det saknas stöd från regering och riksdag i detta arbete. Det finns inga tydliga riktlinjer för hur myndigheten ska ta hänsyn till den internationella rätten i sin beslutande verksamhet. Förutom Barnkonventionen som har en särställning saknas det uttalanden i de dokument som styr myndigheterna om vilka traktat som ska få genomslag i myndigheternas verksamhet och hur de ska användas i verksamheten. Myndigheterna behöver med andra ord tydligare styrning i denna fråga.

Det kan konstateras att myndigheterna arbetar aktivt med frågor rörande mänskliga rättigheter och det är tydligt att framförallt Barnkonventionen påverkat utformningen av

verksamheten och rutiner kring bemötande och beslutsprocedurer. I dessa frågor har dock styrningen från regering och riksdag varit mer entydig.

I linje med den svaga fördragskonforma tolkningen är utgångspunkten att svensk rätt och internationell rätt är i överensstämmelse med varandra men när myndigheten utformar verksamheten och olika typer av rutiner görs detta i viss utsträckning i ljuset av relevanta traktat om mänskliga rättigheter och då i synnerhet Barnkonventionen.

6. Rekommendationer inför Agenda 2030

- Om syftet är att se hur genomförandet av MR-traktat i svensk rätt kan stärkas, bör fokus läggas på lagstiftningsprocessen där konventionerna införs i svensk rätt, snarare än på principen om fördragskonform tolkning i domstolars och myndigheters praxis.
- Förutsättningarna för domstolarna att tillämpa principen om fördragskonform tolkning kan stärkas genom att det i förarbeten till lagar varigenom MR-traktat transformeras till svensk rätt ges konkreta instruktioner om att traktaten ska användas som tolkningsunderlag vid tillämpning av lagen.
- Om riksdag och regering vill att myndigheterna i högre utsträckning beaktar MR-traktat behövs tydligare styrning på detta område.
- Det kan ske genom såväl lagstiftning, instruktioner och andra styrdokument som bör bli tydligare hur och i vilken utsträckning fördragskonform tolkning ska användas. Det är idag otydligt vilka rättighetsdokument som ska tillämpas, hur det ska genomföras och inom vilken verksamhet.
- Myndigheterna bör ges en utökad folkrättslig och statsrättslig kompetens.. Det bör åtminstone finnas ett centralt stöd på myndigheterna för dessa frågor som också kan utarbeta rutiner och rättsliga ställningstaganden kring olika MR-traktat och hur de ska komma till uttryck i verksamheten. Kompetensen måste även höjas bland handläggare som kommer i kontakt med dessa frågor.

Bilaga 1

Förekomsten av fördragskonform tolkning av följande traktat i praxis:

1. Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter
2. Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
3. Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering
4. Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor
5. Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning
6. Konvention om barnets rättigheter
7. Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
8. Europarådets konvention om nationella minoriteter, om landsdels- eller minoritetsspråk
9. Istanbulkonventionen
10. Europeiska sociala stadgan
11. ILO-konventioner – ILO konventionerna kommer presenteras separat.

Alla sökningar har gjorts via databasen Rättsbanken.

Sökningsperiod:

Första sökning: 2017-09-01

Sista sökningen: 2017-10-19

Totalt: 185 mål

Högsta domstolen

Sökning åren: 1948-

Ämne: Alla

Sökord: "fördragskonform tolkning"

Resultat: 16

- 1) NJA 2010 s. 434 (NJA 2010:47)
EU-rätt
- 2) NJA 2007 s. 891
EKMR
- 3) NJA 2015 s. 899 (NJA 2015: 83)
EKMR
- 4) NJA 2012 s. 975 (NJA 2012:92)

EKMR inom EU-rätten.

- 5) NJA 2014 s. 482 (NJA 2014:44)
EKMR
- 6) NJA 2012 s. 940 (NJA 2012:89) – Tryckfrihetsmål (enskilt åtal).
Föredragande föreslår stark fördragskonform tolkning, domstolen använde sig inte av fördragskonform tolkning i sitt domskäl.
- 7) NJA 2010 s. 168 (NJA 2010:19)
EKMR
- 8) NJA 2009 s. 463
EKMR
- 9) NJA 2009 N 70
EKMR
- 10) NJA 2007 s. 747
EKMR
- 11) NJA 2009 s. 862
EKMR
- 12) NJA 2007 s. 584
EKMR
- 13) NJA 2008 s. 748
EU-rätten
- 14) NJA 2010 s. 112
EKMR
- 15) NJA 2003 s. 217
EKMR
- 16) NJA 1999 s. 694
EG-rätten.

Ämne: Alla
Sökord: "medborgerliga och politiska rättigheter"
Resultat: 9

1) NJA 2015 s. 811 (NJA 2015:74)
HD använder sig enbart av EKMR

”Z.Z. har i HD gjort gällande att reglerna om skydd mot självkriminalisering i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och Europakonventionen medför hinder mot att döma honom till ansvar för bokföringsbrott. Enligt artikel 14.3g i den förra konventionen ska den som är anklagad för brott vid prövningen av anklagelsen ha rätt att inte tvingas vittna mot sig själv eller erkänna sig skyldig.”

HD svarar i domskälet inte överhuvudtaget på åberopandet av annat än EKMR:

” Z.Z. har i HD gjort gällande att den princip om skydd mot självkriminalisering som följer bl.a. av Europakonventionen medför hinder mot att döma honom till ansvar för bokföringsbrott. Detta skydd kan emellertid inte medföra undantag från ansvar för ett underlåtenhetsbrott som haft ett direkt samband med ett annat brott och inneburit att detta brott har dolts.”

2) NJA 2009 N 55 (Ö2474-09)

Gäller ej fördragskonform tolkning

”Efter självständigheten från Sovjetunionen övertog Vitryssland däremot de av den vitryska sovjetrepubliken tidigare ratificerade konventionerna, vilket innebär att landet har ratificerat de flesta centrala konventioner om mänskliga rättigheter. Emellertid ligger Vitryssland flera år efter med rapporteringen till flera av konventionerna, bl.a. FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna antog 2005 en kritisk resolution om Vitryssland och uppmanade bl.a. landet att samarbeta med de olika FN-rapportörerna.”

3) NJA 2008 N 21 (Ö-46-08)

Gäller ej fördragskonform tolkning

”Efter självständigheten från Sovjetunionen övertog Vitryssland däremot de av den vitryska sovjetrepubliken tidigare ratificerade konventionerna, vilket innebär att landet har ratificerat de flesta centrala konventioner om mänskliga rättigheter. Emellertid ligger Vitryssland flera år efter med rapporteringen till flera av konventionerna, bl.a. FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter.”

4) NJA 2007 s. 557

Svag fördragskonform tolkning

”Bestämmelsen om en brottmålsdoms rättskraft utgör en inom straffprocessen grundläggande rättsskyddsregel för den enskilde. Rättskraftsregeln har sin grund bl.a. i tanken att inte ens en frikänd som i själva verket är skyldig skall behöva leva i ständig oro för att hans sak skall tas upp på nytt. (Ekelöf, Rättegång III, 7 uppl., 2006 s. 242.)

Även Europakonventionen har en regel om brottmålsdomens rättskraft (Protokoll 7 artikel 4 p. 1). En liknande regel finns också i FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (artikel 14 p. 7). Vidare har EG-domstolen i flera avgöranden (se t.ex. mål nr C-436/04, C 467-04 och C 150/05) prövat tillämpningen av principen *ne bis in idem* enligt artikel 54 i tillämpningskonventionen inom ramen för Schengenavtalet, vilket Sverige tillträdde den 19 december 1996. Den straffprocessuella maximen *ne bis in idem* betraktas således som en viktig rättsstatlig princip. (Ekelöf, a.a. s. 242.).”

5) NJA 1999 C 57 (Ö 3755-99)

Gäller ej fördragskonform tolkning

” Utlämning får enligt 7 § utlämningslagen inte ske av den som på grund av bl.a. sin härstamning skulle löpa risk att utsättas för förföljelse, som riktar sig mot hans liv eller frihet eller eljest är av svår beskaffenhet. Polen har ratificerat såväl den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna som FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Men hänsyn särskilt härtill finns det inte grund för antagande att Adam K skulle utsättas för sådan förföljelse som avses i det nu nämnda lagrummet, om han utlämnas till Polen.

NJA 2004 s. 840 – Fråga om ett slutligt beslut om miljöstraffsavgift utgör hinder för senare prövning.”

6) NJA 1995 C 71 (SÖ 233)

Svag fördragskonform tolkning

” En motsvarande bestämmelse finns i artikel 14 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FN-konventionen) som ratificerats av Sverige. Ett förfarande med utsändande av formulär för erkännande och fullmakt kan å ena sidan naturligtvis i många fall vara ändamålsenligt för att förenkla handläggningen av talrikt förekommande mål- och ärendetyper. Det är emellertid å andra sidan angeläget att understryka att domstolarnas handläggning av sådana mål och ärenden inte får leda till resultat som är oförenliga med grundläggande principer för den inhemska rättsordningen eller Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen. En förutsättning för användande av ett sådant förenklat förfarande i domstol bör därför vara att en person som blir föremål för åtal och åläggs en påföljd alltid bereds en möjlighet att på begäran få sin sak prövad i domstol med iakttagande av garantierna i artikel 6 i Europakonventionen.”

7) NJA 2000 s. 622

Svag fördragskonform tolkning

”Att en person inte får lagföras eller straffas för samma brott mer än en gång (*ne bis in idem*) brukar uppfattas inte endast som en grundläggande princip inom straffprocessrätten utan även som en sådan viktig rättsstatlig princip som har sin plats bland grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Principen finns således upptagen i bl.a. 1966 års FN-konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och i Europakonventionen genom

artikel 4 i dess sjunde tilläggsprotokoll.

I intern svensk rätt har principen kommit till uttryck i bestämmelsen i 30 kap 9 § RB om brottmålsdomens rättskraft (res judicata). Enligt bestämmelsen får, sedan tiden för talan mot en dom gått ut, en fråga om en tilltalads ansvar för en gärning som prövats genom domen, inte tas upp till ny prövning.”

8) NJA 1984 s. 903

Svag fördragskonform tolkning

”Enligt den svenska rättsordningen är det en grundläggande förutsättning för att någon skall kunna fällas till ansvar för brott att han fått del av anklagelsen mot honom.

Sverige har anslutit sig till den europeiska konventionen 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (europarådskonventionen), till vilken också Italien är anslutet, och har underkastat sig den särskilda kontroll och jurisdiktion som konventionen föreskriver. Bland konventionens bestämmelser märks i förevarande sammanhang artikel 6.3, som fastlägger de minimirättigheter envar, som blivit anklagad för brottslig gärning, skall äga. I rättigheterna ingår bl.a. att den anklagade skall ofördröjligen på ett språk som han förstår i detalj bli underrättad om innebörden av och orsaken till anklagelsen mot honom. En motsvarande bestämmelse finns i artikel 14 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FN-konventionen) som antagits d 16 dec 1966 och som ratificerats av Sverige.”

9) NJA 1986 s. 262

Svag fördragskonform tolkning

”Om skälet till att någon förhandling inte kom till stånd var att Süleyman K saknade ekonomiska möjligheter att ställa försvarare för sig är förfarandet inte i överensstämmelse med allmänt vedertagna rättsprinciper. Enligt såväl den europeiska konventionen år 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (europarådskonventionen) som den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FN-konventionen) har nämligen en tilltalad rätt att om rättvisans intresse så kräver kostnadsfritt få sig anvisat rättegångsbiträde, ifall han saknar erforderliga medel att betala biträdet (europarådskonventionen artikel 6:3 c och FN-konventionen artikel 14:3 d). Att Süleyman K:s ekonomiska förhållanden utgjorde anledning till att hans försvarare uteblev har emellertid inte uppgivits som skäl för att ej godta domstolens dom i utlämningsärendet. Att så skulle ha varit förhållandet vinner heller inte stöd av Süleyman K:s berättelse vid förhandlingen inför HD.”

Ämne: Alla

Sökord: ”ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter”

Resultat: 6

1) NJA 1973 s. 423 (NJA 1973:75)

Svag fördragskonform tolkning

”1961. Såväl konventionen som stadgan har ratificerats av Sverige, vad gäller artikel 4 i stadgan dock med undantag av punkterna 2, 4 och 5. S hävdar, att dessa artiklar, i den mån de ratificerats av Sverige, är att likställa med bestämmelser i svensk lag eller författning och således direkt tillämpliga i anställningsförhållandet mellan honom och kronan samt att artiklarna i icke ratificerade delar är vägledande vid bedömning av hans talan. Såsom ett sådant tolkningsdatum åberopar han jämväl artiklarna 1, 2 och 23 i Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, vilken antagits av medlemsstaterna d. 10 dec. 1948, samt artikel 7 mom. a/1 och artikel 8 mom. 1 d/ i FN-konventionen d. 16 dec. 1966 om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, vilken konvention ännu icke ratificerats av Sverige.”

- 2) NJA 2017 s. 75
Gäller ej FN konventionen
- 3) NJA 2012 s. 975
Gäller ej FN konventionen
- 4) NJA 2017 s. 168
Gäller ej FN konventionen
- 5) NJA 1981 s. 1
Rör ej fördragskonform tolkning
- 6) NJA 1992 s. 93
Gäller ej FN konventionen

Ämne: Alla
Sökord: "avskaffande av alla former av rasdiskriminering"
Resultat: 7

- 1) NJA 2006 s. 467
Svag fördragskonform tolkning

– skiljaktig mening av Justitieråd Victor:

”När det gäller själva den brottsliga handlingen ersattes orden ”förtal eller smädelse” år 1970 med ”uttrycker missaktning”. Ändringen tillkom i samband med att Sverige tillträdde 1965 års FN-konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering och motiverades med att det med ett bibehållande av tidigare reglering kunde befaras att det straffbelagda området blev alltför snävt i förhållande till konventionens krav. Särskilt framhölls att det med den föreslagna ändringen inte skulle råda någon tvekan om att förlöjliganden praktiskt taget alltid skulle bli straffbara.”

- 2) NJA 2007 s. 805 (I=B 2673-06)
Gäller ej fördragskonform tolkning

”Det förtjänar också att framhållas att de uttalanden som är föremål för bedömning i målet inte i sig ger uttryck för någon sådan form av diskriminering, som omfattas av det i artikel 14 i Europakonventionen föreskrivna förbudet mot diskriminering. Inte heller innefattar de någon sådan uppmaning till eller propaganda för diskriminering som gör att konventionens skydd mot diskriminering kan läggas till grund för en inskränkning av yttrandefriheten. Vidare är det värt att notera att det för bedömningen av åtalet inte bör tillmätas någon betydelse om den organisation, på vars hemsida de aktuella artiklarna har publicerats, kan betecknas som rasistisk (jfr till det anförda justitierådet Victors tillägg i NJA 2006 s. 467 dels på s. 487, dels vad som där på s. 483 och s. 489 anförts om 1965 års FN-konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering; jfr även Danelius, a.a. s. 437 ff., 443 f. och 449 f.).”

3) NJA 2006 s. 683

Svag fördragskonform tolkning

”Av 2 kap. 16 § RF framgår vidare att lag eller föreskrift inte får innebära att någon medborgare missgynnas på grund av sitt kön, om inte föreskriften utgör led i strävanden att åstadkomma jämställdhet mellan kvinnor och män. I förarbetena uttalas bl.a. följande. Förbudet mot särbehandling på grund av kön, i motsats till vad som funnits lämpligt avseende förbudet mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, kan inte inskränkas till att avse föreskrifter som missgynnar det ena könet utan all särbehandling måste förbjudas. Man måste dock räkna med ett behov av att kunna särbehandla könen, främst genom s.k. ”motdiskriminering” för att påskynda en utveckling mot ökad jämställdhet mellan könen, exempelvis könskvotering. Således krävs ett undantag för sådan särbehandling som syftar till att på längre sikt främja jämställdheten mellan könen (prop. 1975/76:209 s. 40 ff.).

Till bilden hör vidare att det i internationella konventioner m.m. som Sverige är bundet av finns uttryckliga bestämmelser till förmån för positiv särbehandling bl.a. FN-konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering artikel 2.2 och EG-direktivet 2000/43/EG om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung artikel 5, varom mera nedan.”

4) NJA 1999 s. 702

Svag fördragskonform tolkning

”I samband med att Sverige tillträdde FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering utvidgades offentlighetsrekvisitet till att förutom offentliga uttalanden även omfatta andra uttalanden som spreds bland allmänheten.”

5) NJA 1985 s. 226

Svag fördragskonform tolkning

” Bestämmelserna i 16 kap 9§ BrB kom till i samband med att Sverige tillträdde Förenta Nationernas konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering.

De ger uttryck för den grundläggande principen om likabehandling oavsett etniskt ursprung.”

6) NJA 1978 s. 3

Svag fördragskonform tolkning

” Genom lagändringar år 1970, som föranletts av FN-konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering -- numera ratificerad av Sverige -- har straffbestämmelsen i fråga fått större räckvidd än tidigare. Varken vad som förekommit i detta sammanhang eller innehållet av den i målet åberopade 6 § i konventionen ger emellertid något stöd för att en talan av angivet slag skulle kunna föras av en folkgrupp; en annan sak är att målsägandetalan kan förekomma vid den samtidigt straffbelagda gärningen olaga diskriminering (16 kap 9 § BrB), som riktar sig mot enskilda personer.”

7) NJA 1979 s. 657

Svag fördragskonform tolkning

” Straffbestämmelsen om olaga diskriminering i 16 kap 9 § BrB har tillkommit för att uppfylla kraven enligt FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (artikel 5 punkt f).”

Ämne: Alla
Sökord: "avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor"
Resultat: Inga resultat

Ämne: Alla
Sökord: "all slags diskriminering av kvinnor"
Resultat: Inga resultat

Ämne: Alla
Sökord: "mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling"
Resultat: Inga resultat

Ämne: Alla
Sökord: "tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling"
Resultat: 2

1) NJA 2009 N 24 (Ö 4656-08)
EKMR

2) NJA 2010 N 47
EKMR

Ämne: Alla
Sökord: "konventionen om barnets rättigheter"
Resultat: 61

1) NJA 2013 s. 1143

Svag fördragskonform tolkning

Här görs en "i ljuset av" tolkning av Barnkonventionen en svag fördragskonform tolkning (understrykning av författaren):

"En överflyttning kan, som framgått, även vägras om den inte skulle vara förenlig med grundläggande principer om skyddet för mänskliga fri- och rättigheter. Den enskildes rätt till familjeliv är skyddad av artikel 8 i Europakonventionen; rättigheten gäller i såväl barnets som båda föräldrarnas intresse. Rätten till familjeliv ska tolkas i ljuset av barnkonventionen och 1980 års Haagkonvention. Också enligt Europakonventionen gäller därför att ett barn som olovligen har förts bort till ett annat land eller som olovligen hålls kvar där skyndsamt ska återföras till sitt hemvistland. Europadomstolen har uttalat att en överflyttning dock inte får ske automatiskt utan att förhållandena i det enskilda fallet ska beaktas (se vidare t.ex. Europadomstolens dom Šneersone och Kampanella mot Italien, nr 14737/09, p. 85)."

2) NJA 2008 s. 963

Svag fördragskonform tolkning

"När det gäller tredje punkten framgår att Ja. själv sagt sig vilja bli kvar i Sverige hos fadern. J.V. har här uppehållit sig vid FN-konventionen om barns rättigheter (barnkonventionen) och särskilt dess artikel 12 som anger barnets rätt att komma till tals. I den rätten enligt konventionen har ansetts ligga bl.a. att ett barn som är i stånd att bilda egna åsikter skall få uttrycka dessa fritt i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt skall också tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.

Utredningen om Ja:s person och personliga förhållanden visar inte annat än att han nått en mognad och personlig utveckling som är normal för ett tioårigt barn. I praxis har hittills en tioårings vilja inte tillmätts avgörande betydelse och det finns inte anledning att göra avsteg från den linjen i Ja:s fall. Det finns alltså inte hinder mot överflyttning heller med hänsyn till 12 § tredje punkten."

3) NJA 2014 s. 307

Svag fördragskonform tolkning

"I förarbetena till 6 kap. 2 a § uttalades att det förhållandet att barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge innebär att det inte finns några andra intressen som kan gå före barnets bästa (prop. 1997/98:7 s. 103 ff.). Bestämmelsen ansluter nära till de krav som följer av FN:s konvention om barnens rättigheter från år 1989 (se särskilt artikel 3 som anger att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn)."

HD gör ingen ändring.

- 4) NJA 2009 s. 463
EKMR

- 5) NJA 1993 s. 666

Svag fördragskonform tolkning

” I det nu aktuella målet är den avgörande frågan vad som kan anses uppenbart bäst för Thomas. Den frågan skall avgöras med ledning av den utredning som föreligger beträffande nu rådande förhållanden. Att svenska myndigheter brutit mot europakonventionen i början och under senare delen av 1980-talet saknar därför egentlig betydelse för vårdnadstvisten. Mot bakgrund av bl.a. de av domstolarna åsyftade bestämmelserna i FN-konventionen d 20 nov 1989 om barnets rättigheter måste vidare antas att det avgörande av vårdnadsfrågan, som HD på grund av en omfattande utredning funnit vara uppenbart bäst för Thomas, också står i god överensstämmelse med artikel 8 i europakonventionen.”

- 6) NJA 2013. 1241

Svag fördragskonform tolkning av Barnkonventionen men stark fördragskonform tolkning av EKMR

”Enligt artikel 3 i FN:s barnkonvention ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Artikel 3 medger att en intresseavvägning görs (se Schiratzski, Barnrättens grunder, 4 uppl., 2010, s. 28).”

”Enligt artikel 8 i Europakonventionen har den enskilde rätt till respekt för sitt hem. Det innebär att det krävs starka skäl för att en bostad ska kunna tas i anspråk. Artikel 8 ska därför beaktas vid den intresseavvägning som ska göras enligt 4 kap. 3 § andra stycket UB. Av betydelse är då också det hänsynstagande till barnets bästa som följer av FN:s konvention år 1989 om barnets rättigheter.

I utmättningsordningen ligger således att - i den mån det är möjligt - annan tillgänglig egendom än bostad bör tas i anspråk för betalning av sökandens fordran.”

- 7) NJA 2006 s. 40

Svag fördragskonform tolkning

”I 1 kap. 1 § andra stycket utlänningslagen (1989:529) föreskrivs att i fall som rör ett barn särskilt skall beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Genom denna portalbestämmelse framhålls vikten av att principen om barnets bästa (jfr artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter) beaktas i ärenden enligt utlänningslagen (se prop. 1996/97:25 s. 245 ff.).”

- 8) NJA 2007 s. 168

Rör ej Barnkonventionen.

9) NJA 2012 s. 269

Berör inte Barnkonventionen.

10) NJA 2007 s. 584

EKMR

Att fördragskonform tolkning kan ersätta rättskällehierarkin:

”Vid den prövningen skall bestämmelserna, i den utsträckning som Europakonventionen kan anses ge anledning till detta, tolkas fördragskonformt, vilket enligt tidigare uttalanden av HD kan innebära att vissa i lagmotiv, praxis eller doktrin antagna begränsningar i tillämpningsområdet inte kan upprätthållas (jfr NJA 2003 s. 217, NJA 2005 s. 462 och HD:s beslut den 4 maj 2007 i mål Ö 2572-04, NJA 2007 s. 295).”

11) NJA 2009 s. 463

EKMR

12) NJA 2005 s. 80

Gäller ej fördragskonform tolkning – trots normkonflikt:

”Lagstiftarens intentioner med den aktuella bestämmelsen var att den skulle leda till att det inte skapades gränsdragningsproblem. I detta mål har förhållandet blivit det omvända. Enligt FN-konventionen om barnets rättigheter (artikel 1) avses med barn varje människa under 18 år. Som framgått gäller i Sverige i fråga om ansvar för barnpornografibrott den definitionen att med barn skall anses den vars pubertetsutveckling inte är fullbordad, eller den som, när det framgår av bilden och omständigheterna i övrigt, är under 18 år. Den faktiska åldern är således inte avgörande för bedömningen. Detta innebär att den som utnyttjar unga flickors ungdomliga oförstånd och mot betalning lockar dem att medverka i pornografiska filmer undgår ansvar då det inte går att av bilderna klart fastställa att någon av flickorna verkligen är under 18 år. Objektivt utsätts flickorna i sådana situationer för en kränkande och förnedrande behandling. Likväl är handlandet inte straffbart som barnpornografibrott. Att avgöra om en person på bild är 17 eller 18 år är som framgått ovan mycket svårt. Tingsrätten anser att en fullt utvecklad flicka med en ålder under 18 år är lika skyddsvärd som en jämnårig flicka som inte är lika utvecklad och som inte ser ut att vara 18 år. Det viktigaste med lagstiftningen är ju inte att skydda endast de som ser ut att vara yngre än 18 år utan även dem som faktiskt är under 18 år.

Utseendet bör inte spela någon roll i sammanhanget. Det föreligger således enligt tingsrättens mening en brist i lagstiftningen som kunde ha undvikits om ansvar hade kunnat utkrävas i de fall då den som skildrar barn i bild har vetskap om barnets rätta ålder.”

HD slår fast följande:

”Av det anförda följer att den omständigheten att målsägandena var under 18 år och att L-O.F. kände till detta inte ensam kan läggas till grund för straffansvar enligt det aktuella lagrummet. Under dessa förhållanden kan L-O.F. inte dömas för barnpornografibrott.

Hovrättens dom skall därför fastställas.”

13) NJA 2006 s. 505

Svag fördragskonform tolkning

”Mot denna bakgrund och med beaktande av artikel 8 Europakonventionen om rätt till skydd för privat- och familjeliv samt den grundsats som kommer till uttryck i artikel 3 i 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter, ställer det sig högst tveksamt att under de nu rådande faktiska omständigheterna genom ett avslag på adoptionsansökan avskära N. möjligheten att, om tvist mellan C. och K. uppstår om vårdnad och umgänge, få prövat om den person som är hennes genetiska moder och som under hennes levnadstid i alla bemärkelser utom såvitt avser det rättsliga föräldraskapet varit att betrakta som hennes mamma, också fortsättningsvis skulle vara lämplig att ha vårdnaden om henne. Rättsverkan av C:s återkallelse av samtycket till adoptionen skall bedömas bl.a. mot bakgrund av dessa konsekvenser.”

14) NJA 1984 s. 903

(Tidigare än Barnkonventionens tillkomst).

15) NJA 2006 s. 708

EKMR

16) NJA 2013 s. 1055

Rör ej Barnkonventionen.

17) NJA 2016 s. 1157

Rör ej Barnkonventionen

18) NJA 1998 s. 293

Svag fördragskonform tolkning.

HovR slår fast:

” De mest framträdande skillnaderna mellan Montessoriföreningen Askens verksamhet och ett kommunalt daghem synes ligga i att föreningen erbjuder en speciell form av pedagogik samt kräver viss egen arbetsinsats från de föräldrar vars barn har plats i föreningens förskoleverksamhet. Verksamheten måste därför bedömas vara starkt präglad av såväl en ideell inriktning som av ett personligt inslag. Vid dessa förhållanden skulle i enlighet med vad som ovan anförts övervägande skäl tala för att frågan om uteslutning ur föreningen inte bör kunna prövas av allmän domstol på materiell grund. Innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter eller den omständigheten att det finns en viss offentlig kontroll och tillsyn även av den enskilt bedrivna barnomsorgsverksamheten föranleder inte någon annan bedömning. HovR:ns domslut skall därför fastställas.”

HD – fastställer HovR dom.

- 19) NJA 2014 s. 14
Rör ej Barnkonventionen
- 20) NJA 2015 s. 155
Faller utanför Barnkonventionen (över 18 år).
- 21) NJA 2015 s. 222
EKMR
- 22) NJA 1981 s.1
(tidigare än Barnkonventionens tillkomst 1989).
- 23) NJA 2011 s. 638
Rör ej Barnkonventionen
- 24) NJA 2007 s. 891
Rör ej Barnkonventionen
- 25) NJA 2005 s. 80
Rör ej Barnkonventionen
- 26) NJA 2011 s. 386
Rör ej Barnkonventionen
- 27) NJA 1992 s. 532
Rör ej Barnkonventionen
- 28) NJA 2016 s.3
Rör ej Barnkonventionen

29) NJA 1996 s. 509

Svag fördragskonform tolkning

HovR:

”Pierre L var vid tiden för gärningen nyss fyllda 16 år. För honom är alltså bestämmelserna i 30 kap 5 § 1 st och 29 kap 7 § BrB tillämpliga. Enligt dessa bestämmelser skall gärningsmannens ungdom särskilt beaktas vid valet av påföljd och vid straffmätningen. Fängelse på livstid får inte ådömas, och straffet får även i övrigt sättas lägre än vad som är föreskrivet för brottet. Fängelse får över huvud taget ådömas endast om det finns synnerliga skäl. - Det kan förtjäna tilläggas att enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (SÖ 1990:20), artikel 37 (b), den som är under 18 år får berövas friheten endast som en sista utväg och för kortast lämpliga tid.” Man finner att synnerliga skäl föreligger.

- 30) NJA 2011 s. 436
Rör ej Barnkonventionen

31) NJA 1999 C 45

Gäller ej fördragskonform tolkning

Alexander S hävdar att:

”Alexander S har vidare anfört att det föreligger ett starkt tredjemansintresse såtillvida att hans två barn, 13 och 12 år gamla, mår psykiskt dåligt och han har till stöd härför åberopat ett intyg från Omsorgsverksamheten PBU Skärholmen utfärdat av legitimerade psykologen Andreas T, vari framför allt den 13-årige sonen säges kunna riskera hamna i en situation med allvarliga risker för sin hälsa om familjen återvänder till Republiken Moldavien. Alexander S menar att en utlämning av honom därför skulle strida mot FN-konventionen om barnets rättigheter.”

Föll utan bifall i HD.

32) NJA 2007 s. 547

Rör ej Barnkonventionen.

33) NJA 2008 s. 868

Rör ej Barnkonventionen

34) NJA 2005 s. 237

Rör ej Barnkonventionen

35) NJA 2004 s. 757

Rör ej Barnkonventionen

36) NJA 2016 s. 80

Rör ej Barnkonventionen

37) NJA 1974 s. 324

(Tidigare än Barnkonventionen)

38) NJA 1986 s. 262

(Tidigare än Barnkonventionen)

39) NJA 2005 s. 283

Rör ej Barnkonventionen

40) NJA 2015 s. 45

Rör ej Barnkonventionen

41) NJA 2012 s. 211

Rör ej Barnkonventionen

42) NJA 2007 s. 805

Rör ej Barnkonventionen

43) NJA 1998 s. 656
Rör ej Barnkonventionen

44) NJA 1990 s. 636
Rör ej Barnkonventionen

45) NJA 1997 s. 103
Svag fördragskonform tolkning

”Som TR:n uttalat innebär Alberto L:s ålder att han endast kan dömas till fängelse om det föreligger synnerliga skäl för detta. Vidare kan det noteras att enligt FN:s konvention om barnets rättigheter får den som är under 18 år berövas friheten endast som en sista utväg och för kortast lämpliga tid. Gärningarnas art - grovt trafikbrott som medför att en person dödsats och en person skadats svårt - är emellertid sådan att det föreligger synnerliga skäl att bestämma påföljden till fängelse. Vad som framkommit om Alberto L:s personliga förhållanden föranleder inte någon annan bedömning. Således skall Alberto L dömas till fängelse. Med hänsyn till Alberto L:s ungdom bör dock straffets längd sättas under minimistrafvet för grovt vållande till annans död och stanna vid två månader.”

46) NJA 2016 s. 129
Rör ej Barnkonventionen

47) NJA 2000 s. 245
Rör ej Barnkonventionen

48) NJA 1994 s. 712
Rör ej Barnkonventionen

49) NJA 1986 s. 615
(Tidigare än Barnkonventionen)

50) NJA 2009 N. 24
Rör ej Barnkonventionen

51) NJA 2003 s. 323
Rör ej Barnkonventionen

52) NJA 2000 s. 661
Rör inte Barnkonventionen

53) NJA 1997 C 76
Rör ej Barnkonventionen

54) NJA 2005 N 28
Rör ej Barnkonventionen

55) NJA 1987 s 473

Tidigare än Barnkonventionen

56) NJA 1993 s. 571

Rör ej Barnkonventionen

57) NJA 2000 s. 400

Gäller ej fördragskonform tolkning

"Föredraganden, RevSkr Sjöstedt, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut: Skäl. (efter en redogörelse för bakgrunden i allt väsentligt motsvarande vad som antecknats i tidigare delar av referatet; red:s anm) Karin L har i HD anfört i huvudsak: Hon är sedan årtal svårt psykiskt stressad, medellös och mycket hårt prövad på grund av barnets psykiska trauma. Det är inte rimligt att hon, på grund av att samhällets rättshjälp har begränsningar, själv skall tvingas utföra sin talan vid en fem dagars huvudförhandling i HovR:n. Det skulle inte hjälpa om hon återkallade sitt överklagande eftersom även motparten överklagat. Det är stötande för den allmänna rättskänslan och allvarligt menligt för utsatta barn om den förälder som vill och kan skydda sitt utsatta barn inte skall få tillgång till juridiskt stöd. Enligt FN:s konvention om barns rättigheter skall ett barns bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Hennes motpart har stora ekonomiska resurser. De möjligheter detta gett denne har lett till att processen blivit så omfattande. För att inte tappa målet har hon själv tvingats föra omfattande bevisning. Kostnaderna för detta belastar rättsskyddsförsäkringen."

Domstolen lade ingen vikt vid Barnkonventionen

58) NJA 2016 s. 64

Rör ej Barnkonventionen

59) NJA 2014 s. 499

Rör ej Barnkonventionen

60) NJA 2011 s. 109

Rör inte Barnkonventionen

61) NJA 2009 N. 76

Rör Haag konventionen inte Barnkonventionen

Ämne: Alla

Sökord: "rättigheter för personer med funktionsnedsättning"

Resultat: Inget

Ämne: Alla

Sökord: "Europarådets konventioner om nationella minoriteter"

Resultat: Inget

Ämne: Alla

Sökord: Istanbulkonventionen

Resultat: Inget

Ämne: Alla

Sökord: "Europeiska sociala stadgan"

Resultat: 1

1) NJA 1973 s. 423 (NJA 1973:75)

Synen på transformering

“Även om Sverige biträtt en internationell överenskommelse, gäller den ej direkt för den inomstatliga rättstillämpningen. I den mån överenskommelsen ger uttryck för principer som ej tidigare varit rådande här i riket, genomföres en korresponderande lagstiftning ("transformering"). Någon sådan har emellertid ej ansetts erforderlig vid Sveriges ratificering av de utav S åberopade överenskommelserna. Det är därvidlag att märka att dessa ej kan anses ha den innebörd som S påstår.”

Hovrätterna

Söknings åren: Saknas – ej specificerade i databasen.

Ämne: Alla

Sökord: "fördragskonform tolkning"

Resultat: 5

1) MÖD 2013: 12
EU-rätt

2) MÖD 2010:9
EU-rätt

3) MÖD 2007:50
EU-rätt

4) MÖD 2005:23
EU-rätt

5) RH 2003:2
EU-rätt

Ämne: Alla

Sökord: "medborgerliga och politiska rättigheter"

Resultat: 3

- 1) RH 2015:46
Rör inte FN Konventionen.
- 2) RH 26:84
Rör inte FN konventionen.
- 3) RH 1992:56
Rör inte FN konventionen.

Ämne: Alla
Sökord: "ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter"
Resultat: 3

- 1) RH 2004:51
EU-rätt
- 2) RH 2016:79
EU-rätt
- 3) RH 2008:87
EU-rätt

Ämne: Alla
Sökord: "avskaffande av alla former av rasdiskriminering"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "all slags diskriminering av kvinnor"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "konventionen om barnets rättigheter"
Resultat: 24

- 1) RH 1996:87
Stark fördragskonform tolkning

"Mot den bakgrunden bör begreppet "barn" i 16 kap. 10 a § brottsbalken enligt hovrättens mening ges en tolkning som harmonierar med den i konventionen angivna 18-årsregeln. I de fall där det måhända kan ifrågasättas om inte i vart fall den fysiska könsmognadsprocessen är avslutad men där den unges ålder uppenbart understiger 18 år, bör det således anses att det är fråga om ett barn i lagrummets mening."

2) RH 1996:28

Rör inte Barnkonventionen

3) RH 1995:85

EKMR

4) RH 2014:5

EKMR och Haagkonventionen

5) RH 2016:71

Hyresgäst A.Z. yrkade att får behålla hyresrätt med hänvisning till Barnkonventionen. HovR behandlar inte Barnkonventionen i sitt domskäl.

6) RH 2014:20

Rör inte Barnkonventionen.

7) RH 2014:45

Gäller ej fördragskonform tolkning

Part yrkade att Barnkonventionen skulle beaktas i skälighets prövning. HovR behandlar inte utan endast "barnets bästa":

"Hovrätten anser att hyresavtalet skäligen inte ska förlängas och att det finns tillräckligt starka skäl för ett upphörande även med beaktande av hyresgästernas rätt till respekt för sitt hem och barnens bästa. Hovrätten anser alltså att hyresavtalets upphörande står i rimlig proportion till de åsidosättanden som hyresgästerna har gjort sig skyldiga till. Överklagandet ska därför avslås."

8) RH 1994:2

Rör inte Barnkonventionen

9) RH 2013:8

Rör inte Barnkonventionen

10) RH 2015:34

Rör inte Barnkonventionen

11) MÖD 2013:47

Barnkonventionen åberopas av en av parterna men den tas inte med i domstolens bedömning.

12) RH 2001:56

Rör inte Barnkonventionen

13) RH 2008:62

Görs inte en bedömning utifrån Barnkonventionen

14) RH 2014:9

Görs inte en bedömning utifrån Barnkonventionen

15) RH 2014:34

Rör inte Barnkonventionen

16) RH 1998:8

Svag fördragskonform tolkning

”Med hänsyn till tidigare redovisade lagregler och barnkonventionen skall M och Y dömas till avsevärt kortare fängelsestraff än minimistraffet för mord, tio år.”

17) RH 1997:140

Svag fördragskonform tolkning

Det ansågs föreligga synnerliga skäl:

”Det kan i sammanhanget också erinras om att FN:s konvention om barnets rättigheter (SÖ 1990:20) artikel 37 b, föreskriver att barn under 18 år får berövas friheten endast som en sista utväg och för kortast lämpliga tid. - Det sagda innebär att största möjliga restriktivitet bör iaktas när det gäller att döma unga lagöverträdare under 18 år till fängelse. Detta har kommit till uttryck i rättspraxis genom att Högsta domstolen vid åtskilliga tillfällen valt annan påföljd än fängelse även för förhållandevis allvarlig brottslighet och därvid betonat att fängelsestraff bör komma i fråga endast i sällsynta undantagsfall för dessa unga lagöverträdare.”

18) RH 1997:144

Svag fördragskonform tolkning

”Härav följer att det krävs synnerliga skäl för att döma Peter S till fängelse och att hans ungdom skall särskilt beaktas vid straffmätningen. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (SÖ 1990:20), vilken Sverige åtagit sig att följa, får den som är under 18 år berövas friheten endast som en sista utväg och för kortast lämpliga tid. - Med hänsyn till att minimipåföljden för mord är fängelse tio år föreligger sådana synnerliga skäl som avses i 30 kap. 5 § 1 st brottsbalken att döma Peter S till fängelse.”

19) RH 1997:141

Svag fördragskonform tolkning

”För båda är bestämmelserna i 30 kap. 5 § första stycket och 29 kap. 7 § brottsbalken tillämpliga. Dessa bestämmelser innebär att gärningsmännens ungdom skall särskilt

beaktas vid valet av påföljd och vid straffmätningen, att fängelse på livstid inte får ådömas och att straffet även i övrigt får sättas lägre än vad som är föreskrivet för brottet. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter får den som är under 18 år berövas friheten endast som en sista utväg och för kortast lämpliga tid.”

“Med hänsyn till tidigare redovisade lagregler och barnkonventionen skall Maitham R och Yasser A dömas till avsevärt kortare fängelsestraff än minimistraffet för mord, tio år. Med beaktande av att Maitham R vid tiden för gärningarna bara var 16 år och den i det rättspsykiatriska utlåtandet påtalade hjärnskadan bör fängelsestraffet för honom bestämmas till tre år sex månader. Yasser som var 17 år och - såsom tingsrätten redovisat i domskälen till åtalspunkten 2 - den mer aktive när Sara berövades livet, bör dömas till fängelse i fyra år. Vid straffmätning har tingsrätten beaktat att båda varit berövade friheten på grund av tvångsomhändertagande enligt LVU i drygt tre månader.)”

20) RH 2012:14

Rör ej Barnkonventionen

21) MÖD 2014:34

Rör ej Barnkonventionen

22) MÖD 2010:53

Rör ej Barnkonventionen

23) MÖD 2006:70

Rör ej Barnkonventionen

24) RH 2008:54

Rör ej Barnkonventionen

Ämne: Alla

Sökord: ”konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning”

Resultat: 3

1) RH 2014:20

Rör ej FN-konventionen.

2) RH 2014:9

Svag fördragskonform tolkning

”En möjlighet att få förutsättningarna för försäkringsskydd prövade utifrån vars och ens individuella förhållanden framstår som angeläget från trygghetssynpunkt. Det är därför särskilt allvarligt att inte iaktta en likabehandlingsprincip på detta område (jfr art. 25 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, SÖ 2008:26).”

3) RH 1998:8

Svag fördragskonform tolkning

"konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning" förmodligen för att målet handlar om en hjärnskada som skapar en viss funktionsnedsättning. Målet berör inte om "konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning." (konventionen fanns inte vid tidpunkten för målet).

Ämne: Alla
Sökord: "Europarådets konventioner om nationella minoriteter"
Resultat: Inget

Ämne: All
Sökord: Istanbulkonventionen
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "Europeiska sociala stadgan"
Resultat: 1

1) RH 26:84 (refererat ovan)

Svag fördragskonform tolkning

Två bröder som belagts med reseförbud vid misstanke om skattebrott.

"Av stadgandet följer att en lagregel, som ger stöd för en frihetsbegränsning och som i sin tur har stöd i 2 kap 12 § regeringsformen, inte får tillämpas så att en frihetsbegränsning varar längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till det eller de ändamål som har föranlett lagstödet. (Jfr SOU 1974:88, "Europakonventionen och europeiska sociala stadgan", s 46, beträffande Europadomstolens för de mänskliga rättigheterna prövning i vissa fall om förundersökning i brottmål hade kunnat bedrivas mera skyndsamt)."

Högsta Förvaltningsdomstolen

Sökning åren: 1960 –

Ämne: Alla
Sökord: Fördragskonform tolkning
Resultat: 5

1) RÅ 1999 not 206
Gäller EU-rätten

2) RÅ 1999 not 64
Gäller EKMR

RÅ 1997 not 96
Gäller EKMR

3) RÅ 2000 ref. 66
Gäller EKMR

4) RÅ 1996 ref 97
Gäller EKMR

Ämne: Alla
Sökord: "medborgerliga och politiska rättigheter"
Resultat: 2

1) RÅ 2002 ref 79
Svag fördragskonform tolkning

"Ett viktigt rättssäkerhetskrav är att den som slutligt har dömts för ett brott eller har frikänts från anklagelse för brott skall vara trygg i den meningen att han är skyddad mot att åtalas och straffas på nytt för samma brott. Ett förbud mot dubbelbestraffning (*ne bis in idem*) återfinns därför i internationella instrument till skydd för mänskliga fri- och rättigheter, såsom 1966 års FN-konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och sjunde tilläggsprotokollet, liksom i flera länders nationella lagstiftning."

2) RÅ 2008 ref 89
EKMR

Ämne: Alla
Sökord: "ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter"
Resultat: inget

Ämne: All
Sökord: "avskaffande av alla former av rasdiskriminering"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling"
Resultat: Inget

Ämne: Alla

Sökord: "konventionen om barnets rättigheter"

Resultat: 4

1) RÅ 2008 ref 55

Svag fördragskonform tolkning

Regeringsrätten i en diskussion om LVUs §1 st. 5:

"I prop. 2002/03:53, som ligger till grund för det nya femte stycket i 1 § LVU, anfördes bl.a. följande (s. 76 f. och 105).

En av de grundläggande principerna i Konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen) är principen om barnets bästa. Enligt artikel 3 i konventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn."

2) RÅ 1998 not 210

Svag fördragskonform tolkning

"Sökandena begärde rättsprövning av regeringens beslut och anförde i huvudsak följande. Regeringen har inte låtit barnens bästa vara vägledande. I detaljplanen tillåts byggnation av flervåningshus. Därmed minskar förskole- och skolbarnens utrymme. Barnen hänvisas till den bullrigaste och mest avgasförorenade delen av den nuvarande skolgården. Regeringen har därigenom helt åsidosatt riksdagens beslut den 12 juni 1990 om godkännande av FN-konventionen om barnets rättigheter."

3) Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten förklarar att regeringens beslut skall stå fast. (fd II 1998-10-14, Eke)

4) RÅ 1994 not 467

Svag fördragskonform tolkning

"Igor G. vidhöll yrkandet att få ta del av socialförvaltningens journalanteckningar beträffande barnen och anförde i huvudsak följande. För barnens bästa var det motiverat att han fick tillgång till uppgifterna. Ett utlämnande skulle inte vara till men för barnen eller någon dem närstående. Utan uppgifterna kunde han som far inte på bästa sätt tillvarata barnens intresse. Som grund åberopade han artiklarna 2, 3, 5 och 18 i Konventionen om barnets rättigheter,"

"Utöver vad som uttryckligen har antecknats i föregående stycke, föreligger sekretess för de sökta uppgifterna. Föreskrifterna i den av Igor G. åberopade konventionen föranleder inte annan bedömning."

Ämne: Alla

Sökord: "konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
Resultat: 1

1) RÅ 2009 not 186

Svag fördragskonform tolkning

Ansökan av Romska Delegationen om rättsprövning anförde:

"Propositionen föregicks av ett omfattande arbete där den nationella minoriteten romer medvetet eller omedvetet exkluderades med avseende på centralorganisationen Romska Delegationens medlemmar. Sverige är anslutet till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. Artikel 15 i konventionen stadgar att parterna ska skapa nödvändiga förutsättningar för att de som tillhör nationella minoriteter effektivt ska kunna delta bl.a. i offentliga angelägenheter, särskilt sådana som berör dem."

Regeringsrätten avvisar ansökningen om rättsprövning. (fd II 2009-11-12, Mattsson)

Ämne: Alla
Sökord: "Istanbulkonventionen"
Resultat: inget

Ämne: Alla
Sökord: "Europeiska sociala stadgan"
Resultat: 11

1) RÅ 1991 ref 41

Svag fördragskonform tolkning

Regeringsrätten fann i det här målet att:

"Det bör tilläggas att Sverige anslutit sig till Europeiska sociala stadgan enligt vilken gäller bl.a. en princip om likabehandling i fråga om socialhjälp.

På anförda skäl finner regeringsrätten att rätt till bistånd enligt 6 § socialtjänstlagen förelåg vid tiden för distriktsnämndens beslut. Den omständigheten att lagen om bistånd till asylsökande m fl efter beslutet ändrats kan inte föranleda annan bedömning."

2) RÅ 1999 not 142

Rör inte Europeiska sociala stadgan utan EU-rätt.

3) RÅ 2006 ref 32

Rör inte Europeiska sociala stadgan utan EU-rätt.

4) RÅ 2008 ref 36

Rör inte Europeiska sociala stadgan utan EU-rätt.

5) RÅ 2004 ref 41
Rör inte Europeiska sociala stadgan utan EU-rätt.

6) RÅ 2010 ref 115
Rör inte Europeiska sociala stadgan.

7) RÅ 1999 ref 88
Rör inte Europeiska sociala stadgan.

8) RÅ 2000 ref 20
Rör inte Europeiska sociala stadgan.

9) RÅ 1999 ref 4
Rör inte Europeiska sociala stadgan.

10) RÅ 2000 not 118
Rör inte Europeiska sociala stadgan.

11) RÅ 81 2:14
Rör inte Europeiska sociala stadgan.

Kammarrätterna

Söknings åren: 2000-

Ämne: Alla
Sökord: "Fördragskonform tolkning"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "medborgerliga och politiska rättigheter"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "avskaffande av alla former av rasdiskriminering"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "konventionen om barnets rättigheter"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "Europarådets konventioner om nationella minoriteter"
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: Istanbulkonventionen
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: "Europeiska sociala stadgan"
Resultat: Inget

Migrationsöverdomstolen

Sökning åren: 2006-

Ämne: Alla
Sökord: Fördragskonform tolkning
Resultat: inget

Ämne: Alla
Sökord: "medborgerliga och politiska rättigheter"
Resultat: 4

1) MIG 2012:2

Svag fördragskonform tolkning

Kammarrätten nämner:

"En motsvarighet till artikel 3 i Europakonventionen finns i artikel 7 i 1966 års FN-konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Inom ramen för FN har också

antagits en konvention som uteslutande handlar om åtgärder för att förhindra bl.a. tortyr. I 1984 års FN-konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Antitortyrkonventionen) finns bl.a. ett uttryckligt förbud mot att "utvisa, återföra eller utlämna" en person till en annan stat, i vilken det finns grundad anledning att tro att han eller hon skulle vara i fara för att utsättas för tortyr (artikel 3). Förbudet i Antitortyrkonventionen gäller naturligtvis under motsvarande omständigheter också en tilltänkt avvisning av en person."

2) MIG 2010:21

Svag fördragskonform tolkning

Kommentar av MIG:

"Som nämnts ovan finns det i Dublinförordningen en hänvisning till medlemsstaternas internationella åtaganden (inledningen [12]). Bland dessa förtjänar i det här sammanhanget särskilt två FN-konventioner att nämnas. I 1966 års konvention om medborgerliga och politiska rättigheter ingår ett förbud mot bl.a. omänsklig behandling (artikel 7). Ett motsvarande förbud finns i 1984 års konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (artikel 16). Den senare konventionen syftar i första hand till att förhindra förekomsten av tortyr och innehåller ett förbud mot att sända en person till en annan stat när det finns grundad anledning att anta att han eller hon skulle löpa risk att utsättas för tortyr (artikel 3)."

3) MIG 2017:12

Svag fördragskonform tolkning

Kammarrätten kommenterade:

"En jämförelse med de svenska bestämmelserna visar att konventionen saknar en uttrycklig motsvarighet till utlänningslagens bestämmelser om förföljelse "på grund av politiska förhållanden" i hemlandet. Denna grund har sin egentliga tillämpning i situationer då en utlänning riskerar ett strängt straff för att han utan tillstånd har lämnat sitt land eller har underlåtit att inom föreskriven tid återvända dit. En sådan person bedöms emellertid i vårt land också som konventionsflykting. Ett sådant handlingssätt från utlänningens sida måste i praktiken uppfattas som ett uttryck för en politisk uppfattning, något som också bör ses mot bakgrund av den rätt som bör tillkomma var och en att lämna sitt eget land. Den rätten har fastslagits såväl i Förenta Nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (artikel 13) som i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (artikel 12). En utlänning som vid återkomsten riskerar ett strängt straff för sitt handlingssätt hotas därmed av förföljelse på grund av sin politiska uppfattning. Även efter införandet i utlänningslagen av Genèvekonventionens definition av flykting åtnjuter en sådan utlänning ett oförändrat skydd i Sverige. (A. prop. s. 40 f.)"

4) MIG 2010:18

Svag fördragskonform tolkning

Kammarrätten:

”Redan av Förenta nationernas s.k. allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 framgår att familjen ”har rätt till samhällets och statens skydd” (artikel 16.3). Vidare kan konstateras att familjen åtnjuter skydd enligt flera av de FN-konventioner som Sverige har ratificerat till skydd för mänskliga rättigheter. Som exempel kan nämnas 1966 års konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (artikel 23.1) och 1989 års konvention om barnets rättigheter (artiklarna 9.1 och 10.1). Det mest långtgående och detaljerade skyddet för familjen får emellertid i det här sammanhanget anses vara det som återfinns i Europakonventionen med den tolkning av konventionsrättigheternas innehåll som framgår av praxis från Europadomstolen för mänskliga rättigheter.

Europakonventionen är inkorporerad i svensk rätt och är med andra ord bindande för svenska myndigheter och domstolar. Det ankommer därför på dem att försäkra sig om att en överföring av A enligt Dublinförordningen inte strider mot Sveriges förpliktelser enligt konventionen (jfr MIG 2008:42). Av intresse här är artikel 8 i konventionen, som har följande lydelse.”

Ämne: Alla
Sökord: ”ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter”
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: ”avskaffande av alla former av rasdiskriminering”
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: ”avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor”
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: ”mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling”
Resultat: 3

1) MIG 2013:8

Svag fördragskonform tolkning

Kammarrätten:

” Principen omfattar emellertid inte bara flyktingar utan även andra skyddsbehövande. Av FN:s konvention mot tortyr m.m. framgår att ingen asylsökande får sändas tillbaka till ett land där han eller hon riskerar att utsättas för tortyr. Vidare innefattar den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga

rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), med den tolkning av konventionen och dess tilläggsprotokoll som framgår av praxis från Europadomstolen för mänskliga rättigheter, ett motsvarande skydd mot återsändande. Det senare skyddet är mer omfattande, eftersom det inte bara avser risk för tortyr utan också risk för dödsstraff och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Även när det gäller skyddsbehövande som inte är flyktingar innefattas ett skydd mot vidaresändning till ett land där personen i fråga löper sådana risker.”

2) MIG 2012:2

Svag fördragskonform tolkning

Kammarrätten uttalar:

”En motsvarighet till artikel 3 i Europakonventionen finns i artikel 7 i 1966 års FN-konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Inom ramen för FN har också antagits en konvention som uteslutande handlar om åtgärder för att förhindra bl.a. tortyr. I 1984 års FN-konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Antitortyrkonventionen) finns bl.a. ett uttryckligt förbud mot att ”utvisa, återföra eller utlämna” en person till en annan stat, i vilken det finns grundad anledning att tro att han eller hon skulle vara i fara för att utsättas för tortyr (artikel 3). Förbudet i Antitortyrkonventionen gäller naturligtvis under motsvarande omständigheter också en tilltänkt avvisning av en person.”

3) MIG 2010:21

Svag fördragskonform tolkning

Som nämnts ovan finns det i Dublinförordningen en hänvisning till medlemsstaternas internationella åtaganden (inledningen [12]). Bland dessa förtjänar i det här sammanhanget särskilt två FN-konventioner att nämnas. I 1966 års konvention om medborgerliga och politiska rättigheter ingår ett förbud mot bl.a. omänsklig behandling (artikel 7). Ett motsvarande förbud finns i 1984 års konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (artikel 16). Den senare konventionen syftar i första hand till att förhindra förekomsten av tortyr och innehåller ett förbud mot att sända en person till en annan stat när det finns grundad anledning att anta att han eller hon skulle löpa risk att utsättas för tortyr (artikel 3).”

Ämne: Alla

Sökord: ”konventionen om barnets rättigheter”

Resultat: 4

1) MIG 2012:3

Svag fördragskonform tolkning

”Frågan är då om 1 kap. 10 § utlänningslagen kan tillämpas för att ändå vägra A och B uppehållstillstånd. I denna bestämmelse anges att i fall som rör ett barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver.

Bestämmelsen infördes i 1989 års utlänningslag (1989:529) den 1 januari 1997 och har sin bakgrund i Sveriges anslutning till FN-konventionen om barnets rättigheter. Regeringen gjorde bedömningen att utlänningslagstiftningen var förenlig med de krav barnkonventionen ställer men att förtydliganden borde göras (prop. 1996/97:25 s. 246). Utan att barnets bästa generellt kunde tillåtas ta över samhällsintresset av att reglera invandringen ansågs införandet av en portalbestämmelse om barnets bästa i utlänningsärenden ändå få en stark och meningsfull innebörd, både vid bedömningen av om humanitära skäl för uppehållstillstånd finns liksom i hela asylprocessen (prop. 1996/97:25 s. 248).

Av det ovan sagda kan slutsatsen dras att syftet med bestämmelsen är att den ska tillämpas på så sätt att hänsynen till barnets bästa ska genomsyra tillämpningen av utlänningslagens bestämmelser. Bestämmelsen kan dock enligt Migrationsöverdomstolens mening inte tillämpas självständigt för att vägra uppehållstillstånd.”

2) MIG 2009:8

Svag fördragskonform tolkning

”När det gäller barn ska även 1 kap. 10 § utlänningslagen beaktas. Enligt bestämmelsen ska i fall som rör ett barn särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 1 § andra stycket andra meningen i 1989 års utlänningslag (1989:529) och har sin bakgrund i Sveriges anslutning till FN-konventionen om barnets rättigheter. I förarbetena till bestämmelsen anförts bl.a. att de humanitära skälen bör kunna vara av något mindre allvar och tyngd för att uppehållstillstånd ska beviljas när barn berörs. Prövningen av barnets bästa kan dock inte i förhållande till utlänningslagstiftningen ges en så långtgående innebörd att det nästan blir till ett eget kriterium för uppehållstillstånd att vara barn (prop. 1996/97:25 s. 247 f.).”

3) MIG 2008:3

Svag fördragskonform tolkning

”När det gäller barn skall även 1 kap. 10 § utlänningslagen tillämpas. Enligt bestämmelsen skall i fall som rör ett barn särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 1 § andra stycket andra meningen i 1989 års utlänningslag och har sin bakgrund i Sveriges anslutning till FN-konventionen om barnets rättigheter. I förarbetena till bestämmelsen anfördes bl.a. att de humanitära skälen borde kunna vara av något mindre allvar och tyngd för att uppehållstillstånd skulle kunna beviljas ett barn på humanitär grund. Prövningen av barnets bästa kunde dock inte i förhållande till utlänningslagstiftningen ges en så långtgående innebörd att det nästan blev till ett eget kriterium för uppehållstillstånd att vara barn (se prop. 1996/97:25 s. 247 och 249 samt prop. 2004/05:170 s. 281-282).”

4) MIG 2009:9

Svag fördragskonform tolkning

”När det gäller barn ska även 1 kap. 10 § utlänningslagen beaktas. Enligt bestämmelsen ska i fall som rör ett barn särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 1 § andra stycket andra meningen i 1989 års utlänningslag (1989:529) och har sin bakgrund i artikel 3 i FN-konventionen om barnets rättigheter. I förarbetena till bestämmelsen anförs bl.a. att de humanitära skälen bör kunna vara av något mindre allvar och tyngd för att uppehållstillstånd ska beviljas när barn berörs. Prövningen av barnets bästa kan dock inte i förhållande till utlänningslagstiftningen ges en så långtgående innebörd att det nästan blir till ett eget kriterium för uppehållstillstånd att vara barn. En inställning som innebär att barn regelmässigt anses ha det bäst i Sverige oavsett språklig, kulturell och nationell bakgrund och tillhörighet, strider mot det synsätt som barnkonventionen ger uttryck för (se prop. 1996/97:25 s. 247 f.).”

Ämne: Alla
Sökord: ”konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning”
Resultat: inget

Ämne: Alla
Sökord: ”Europarådets konventioner om nationella minoriteter”
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: Istanbulkonventionen
Resultat: Inget

Ämne: Alla
Sökord: Europeiska sociala stadgan
Resultat: Inget

Arbetsdomstolen

Sökning åren: 1974-

Ämne: Alla
Sökord: ”Fördragskonform tolkning”
Resultat: 7

1) AD 69/1997
EU-rätt

2) AD 23/2017
EKMR

3) AD 70/2015
Svag fördragskonform tolkning – men yrkat av förbundet
Förbundet hävdade:

”Om Arbetsdomstolen ändå anser att lex Britannia inte kan tillämpas fullt ut i förevarande situation ska domstolen göra en fördragskonform tolkning av den svenska rätten och beakta att rätten att vidta fackliga stridsåtgärder och att träffa kollektivavtal skyddas av ILO:s kärnkonventioner nr 87 och 98 samt av den Europeiska sociala stadgan.”

4) AD 89/2009
EU rätten

5) AD 103/1999
EES-avtalet

6) AD 79/1994
Svag fördragskonform tolkning – men yrkat av förbundet

”Enligt Pappers mening kan en anmälan till myndighet i fall som detta inte utgöra saklig grund för uppsägning. Anställningsskyddslagens 7 § måste tolkas fördragskonformt, i överensstämmelse med åtagandena i ILO:s konvention (nr 158) om uppsägning av anställningsavtal på arbetsgivarens initiativ, artiklarna 4 och 5.”

7) AD 74/2012
EKMR

Ämne: Alla
Sökord: ”medborgerliga och politiska rättigheter”
Resultat: 1

AD 214/1993
Svag fördragskonform tolkning – men yrkat av förbundet
Statsanställda Förbundet anförde:

”Sverige har genom att ratificera FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter åtagit sig att inte utnyttja människor i tvångsarbete. I konventionen medges undantag i fråga om arbete av militär art. Den nu aktuella åtgärden att värnpliktiga skulle ersätta civilanställda utgjorde den 25 mars 1992 till huvuddelen en ren besparingsåtgärd från statens sida.”

Konventionen nämndes inte av Arbetsdomstolen i domskälet.

Ämne:	Alla
Sökord:	"ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter"
Resultat:	Inget
Ämne:	Alla
Sökord:	"avskaffande av alla former av rasdiskriminering"
Resultat:	Inget
Ämne:	Alla
Sökord:	"avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor"
Resultat:	Inget
Ämne:	Alla
Sökord:	"mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling"
Resultat:	Inget
Ämne:	Alla
Sökord:	"konventionen om barnets rättigheter"
Resultat:	Inget
Ämne:	Alla
Sökord:	"konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning"
Resultat:	Inget
Ämne:	Alla
Sökord:	"Europarådets konventioner om nationella minoriteter"
Resultat:	Inget
Ämne:	Alla
Sökord:	"Istanbulkonventionen"
Resultat:	Inget
Ämne:	Alla
Sökord:	Europeiska sociala stadgan
Resultat:	2

1) AD 70/2015

Svag fördragskonform tolkning – men yrkat av förbundet
Förbunden argumenterar:

”Om Arbetsdomstolen ändå anser att lex Britannia inte kan tillämpas fullt ut i förevarande situation ska domstolen göra en fördragskonform tolkning av den svenska rätten och beakta att rätten att vidta fackliga stridsåtgärder och att träffa kollektivavtal skyddas av ILO:s kärnkonventioner nr 87 och 98 samt av den Europeiska sociala stadgan. Arbetsdomstolen bör därför sträva efter att minimera ingreppet i rätten att vidta fackliga stridsåtgärder såsom den framgår av tydlig nationell lag. Som framgår av Europeiska kommittén för sociala rättigheter och ILO:s expertkommittés yttranden över den svenska Laval-lagstiftningen är inte EU-rättens begränsningar av rätten att vidta stridsåtgärder förenlig med dessa konventioner. Sverige är skyldigt att följa dessa konventioner och enligt artikel 351 FEUF ska Sverige fullt ut tillämpa de konventioner som Sverige var bundet av innan Sverige blev medlem av EU.”

2) AD 20/2001

Svag fördragskonform tolkning – men yrkat av part

De rättsliga grunderna för vad Sveriges Bygginstrument har anfört till stöd för sin talan kan sammanfattas på följande sätt:

”Den negativa föreningsrätten skyddas främst av artikel 11 i Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Denna konvention gäller numera som svensk lag och är därmed direkt tillämplig i förevarande tvist. Den negativa föreningsrätten skyddas även av artikel 5 i den Europeiska sociala stadgan från år 1961.”

Bilaga 2

ILO-konventioner

Föreningsfrihet och organisationsrätten
Konvention 87: Föreningsfrihet och skydd för rätten att organisera
Konvention 98: Rätten att organisera och förhandla kollektivt

Tvångsarbete
Konvention 29: Förbud mot tvångs- och straffarbete
Konvention 105: Avskaffande av tvångsarbete

Diskriminering
Konvention 100: Lika lön för lika arbete oavsett kön
Konvention 111: Om diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning

Barnarbete
Konvention 138: Minimiålder för arbete
Konvention 182: Förbud mot de värsta formerna av barnarbete

Arbetsdomstolen

Alla sökningar har gjorts via databasen Rättsbanken.

Första sökningen: 2017-10-25

Sista sökningen: 2017-10-31

Totalt: 78 mål

Sökord: konvention 87

Resultat: 10

- 1) AD 76/2014
Gäller ej konvention 87.
- 2) AD 70/2015
Domstolen behandlar inte konvention 87.
- 3) AD 23/2017
Gäller ej konvention 87.
- 4) AD 10/2012
Domstolen behandlar inte konvention 87.
- 5) AD 118/19987
Domstolen behandlar inte konvention 87.

- 6) AD 3/2014
Domstolen behandlar inte konvention 87.
- 7) AD 10/1992
Domstolen behandlar inte konvention 87.
- 8) AD 96/2001
Gäller ej konvention 87.
- 9) AD 214/1993
Gäller ej konvention 87.
- 10) AD 7/1990
Gäller ej konvention 87.

Sökord: konvention 98

Resultat: 9

- 1) AD 76/2014
Gäller ej konvention 98.
- 2) AD 70/2015
Gäller ej konvention 98.
- 3) AD 51/2017
Gäller ej konvention 98.
- 4) AD 118/1987
Domstolen behandlar inte konvention 98.
- 5) AD 61/2008

Väldigt svag fördragskonform tolkning (återkommer vid sökning av konvention 29)

“Arbetsdomstolen kan inte heller dela förbundets uppfattning att en tillämpning av lagregleringen i 28 § medbestämmandelagen på det sätt som skett i förevarande fall på något sätt skulle stå i strid med de principer om arbetsmarknadsparternas självbestämmanderätt som ligger till grund för de konventioner antagna av ILO och Europarådet som Sverige anslutit sig till.”

- 6) AD 110/2001
Gäller ej konvention 98.
- 7) AD 37/2002
Gäller ej konvention 98.
- 8) AD 120/1989

Gäller ej konvention 98.

9) AD 32/1980

Gäller ej konvention 98.

Sökord: konvention 29

Resultat: 23

1) AD 76/2014

Gäller ej konvention 29.

2) AD 70/2015

Stark fördragskonform tolkning i kombination med väldigt svag fördragskonform tolkning

”Av Europadomstolens praxis framgår att EKMR ska tolkas och tillämpas så att konventionens rättigheter blir praktiskt tillämpliga och effektiva. Domstolen har också framhållit att tolkningen inte ska begränsas till att bedöma innebörden av konventionen i sig, utan att hänsyn också ska tas till regler och principer i internationell rätt som är tillämpliga på konventionsstaterna. Detta innefattar även att beakta praxis från de olika internationella instrumentens övervakningsorgan och sådan nationell praxis från de europeiska staterna som återspeglar gemensamma värderingar. När det gäller att tolka föreningsfriheten på arbetsmarknaden har Europadomstolen, i enlighet med detta synsätt, t.ex. beaktat ILO-konventionen nr 87 från 1948 angående föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten och praxis från ILO:s expertkommitté samt Europarådets sociala stadga och dess expertkommitté. Vidare har domstolen betonat att konventionen är ett levande dokument som ska tolkas i ljuset av aktuella förhållanden och med beaktande av rättsutvecklingen i nationell och internationell rätt. Se till det föregående t.ex. Demir och Baykara mot Turkiet, no. 34503/97, dom 2008-11-12 (nedan Demir och Baykara) och National Union of Rail, Maritime and Transport Workers mot Förenade kungariket, no 30145/10, dom 2014-04-08 (nedan RMT).”

3) AD 43/2013

Gäller ej konvention 29.

4) AD 25/2012

Gäller ej konvention 29.

5) AD 39/2009

Gäller ej konvention 29.

6) AD 10/2012

Domstolen behandlar inte konvention 29.

7) AD 57/2015

Gäller ej konvention 29.

8) AD 5/2014
Gäller ej konvention 29.

9) AD 3/2014
Gäller ej konvention 29.

10) AD 67/2010
Gäller ej konvention 29.

11) AD 61/2008

Väldigt svag fördragskonform tolkning (behandlades redan vid sökning av konvention 98)

”Arbetsdomstolen kan inte heller dela förbundets uppfattning att en tillämpning av lagregleringen i 28 § medbestämmandelagen på det sätt som skett i förevarande fall på något sätt skulle stå i strid med de principer om arbetsmarknadsparternas självbestämmanderätt som ligger till grund för de konventioner antagna av ILO och Europarådet som Sverige anslutit sig till.”

12) AD 57/1997
Gäller ej konvention 29.

13) AD 83/2002
Gäller ej konvention 29.

14) AD 5/2006
Gäller ej konvention 29.

15) AD 27/1997
Gäller ej konvention 29.

16) AD 67/2001
Gäller ej konvention 29.

17) AD 16/1997
Gäller ej konvention 29.

18) AD 10/1992
Gäller ej konvention 29.

19) AD 120/1989
Gäller ej konvention 29.

20) AD 113/1990
Gäller ej konvention 29.

21) AD 214/1993
Gäller ej konvention 29.

22) AD 90/1987
Gäller ej konvention 29.

23) AD 1/1991
Gäller ej konvention 29.

Sökord: Konventionen 105

Resultat: 8

1) AD 20/2001
Gäller ej konvention 105.

2) AD 3/2014
Gäller ej konvention 105.

3) AD 10/2012
Gäller ej konvention 105.

4) AD 36/2009
Gäller ej konvention 105.

5) AD 5/2006
Gäller ej konvention 105.

6) AD 120/1989
Gäller ej konvention 105.

7) AD 129/183
Gäller ej konvention 105.

8) AD 45/1989
Gäller ej konvention 105.

Sökord: Konvention 100

Resultat: 21

1) AD 74/2012
Gäller ej konvention 100.

2) AD 20/2001
Gäller ej konvention 100.

3) AD 70/2015
Gäller ej konvention 100.

4) AD 25/2012

Gäller ej konvention 100.

5) AD 51/2017
Gäller ej konvention 100.

6) AD 17/1998
Gäller ej konvention 100.

7) AD 57/2015
Gäller ej konvention 100.

8) AD 3/2014
Gäller ej konvention 100.

9) AD 36/2009
Gäller ej konvention 100.

10) AD 57/1997
Gäller ej konvention 100.

11) AD 83/2002
Gäller ej konvention 100.

12) AD 51/2003
Gäller ej konvention 100.

13) AD 5/2006
Gäller ej konvention 100.

14) AD 16/1997
Gäller ej konvention 100.

15) AD 79/1994
Gäller ej konvention 100.

16) AD 10/1992
Gäller ej konvention 100.

17) AD 120/1989
Gäller ej konvention 100.

18) AD 45/1989
Gäller ej konvention 100.

19) AD 9/1986
Gäller ej konvention 100.

20) AD 90/1987
Gäller ej konvention 100.

21) AD 15/1993
Gäller ej konvention 100.

Sökord: Konvention 111

Resultat: 4

1) AD 28/1993
Enbart parts yrkande ej underlag till domstolen.

2) AD 25/2012
Gäller ej konvention 111.

3) AD 37/2002
Gäller ej konvention 111.

4) AD 120/1989
Gäller ej konvention 111.

Sökord: Konvention 138

Resultat: 3

1) AD 23/2017
Gäller ej konvention 138.

2) AD 83/2002
Gäller ej konvention 138.

3) AD 214/1993
Gäller ej konvention 138.

Sökord: Konvention 182

Resultat: Inget.

AD 51/2017

Stark fördragskonform tolkning av FN-traktat (efter sökningen på FN-traktat stängts)

”Sverige har tillträtt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Genom konventionen erkänner konventionsstaterna rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra och åtar sig att skydda och främja förverkligande av rätten till arbete genom att vidta ändamålsenliga åtgärder för att bl.a. säkerställa att skälig anpassning på arbetsplatsen erbjuds personer med funktionsnedsättning (artikel 27). Med skälig

anpassning avses nödvändiga och ändamålsenliga ändringar och anpassningar, som inte innebär en oproportionerlig eller omotiverad börda när så behövs i ett enskilt fall för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra kan åtnjuta eller utöva alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter (artikel 2). Konventionens efterlevnad övervakas av Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Enligt kommittén har konventionsstaterna ett visst utrymme för skönsmässiga bedömningar (margin of appreciation) när det gäller att bedöma vilka anpassningsåtgärder som är proportionerliga eller motiverade. Kommittén prövar om de nationella domstolarna gjort en grundlig och saklig bedömning av alla omständigheter som lagts fram, men ifrågasätter inte domstolarnas bedömningar i enskilda fall med mindre dessa är uppenbart godtyckliga eller innebär att den berörda vägras rättsskydd. Se t.ex. kommitténs yttranden CRPD/C/13/D/9/2012 och CRPD/C/15/D/13/2013.”